

Nazwa opracowania:

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY SULMIERZYCE**

TEKST ZMIANY STUDIUM – Załącznik nr 1 do Uchwały Nr ..XX/121/2012
Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia..31 maja 2012

Zlecniodawca: **Urząd Gminy w Sulmierzycach**

Autorzy: **dr inż. arch. Danuta Mirowska – Walas**
 upr. do plan. przestrz. 1098/90

mgr Dariusz Kiedrzyński

Łódź, maj 2012 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP

1. Podstawa opracowania

1.1 Uchwała o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium

1.2 Umowa na sporządzenie zmiany studium

2. Cel opracowania zmiany studium

3. Tryb i charakter opracowania

3.1 Zakres zmiany studium

3.2. Zawartość opracowania

4. Materiały wyjściowe do opracowania

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z potencjału demograficznego i społecznego

1.1 Demografia i zatrudnienie

1.2 Zasoby i warunki mieszkaniowe

1.3 Ochrona zdrowia

1.4 Warunki i jakość życia mieszkańców gminy

1.5 Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

2. Uwarunkowania rozwoju wynikające ze stanu prawnego gruntów i potencjału gospodarczego

2.1 Stan prawny gruntów

2.2 Rolnictwo

2.3 Produkcja zwierzęca

2.4 Pozarolnicza działalność gospodarcza

3. Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego

3.1 Położenie

3.2 Ukształtowanie terenu

3.3 Budowa geologiczna i zagrożenia geologiczne

3.4 Surowce naturalne

3.5 Warunki hydrogeologiczne

3.6 Przydatność gruntów pod budownictwo

3.7 Gleby

3.8 Wody powierzchniowe

3.9 Zagrożenie powodziowe

3.10 Klimat

3.11 Powietrze atmosferyczne

3.12 Lasy

3.13 Walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszary i elementy prawnie chronione

4. Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z potencjału kulturowego

4.1 Historia

4.2 Osadnictwo

4.3 Wartości kulturowe objęte ochroną

- 4.3.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków
- 4.3.2 Obiekty wciągnięte do gminnej ewidencji zabytków
- 4.3.3 Układy przestrzenne historycznych miejscowości
- 4.3.4 Stanowiska archeologiczne
- 4.3.5 Dobra kultury współczesnej

5. Uwarunkowania rozwoju wynikające ze stanu infrastruktury technicznej

- 5.1 Komunikacja drogowa
 - 5.1.1 Droga wojewódzka
 - 5.1.2 Drogi powiatowe
 - 5.1.3 Drogi gminne
- 5.2 Infrastruktura techniczna
 - 5.2.1 Zaopatrzenie w wodę
 - 5.2.2 Odprowadzanie ścieków sanitarnych
 - 5.2.3 Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych
 - 5.2.4 Zasilanie w energię elektryczną
 - 5.2.5 Zaopatrzenie w gaz
 - 5.2.6 Zaopatrzenie w energię ciepłą
 - 5.2.7 Telekomunikacja
 - 5.2.8 Gospodarka odpadami

6. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

- 6.1 Potrzeby gminy
- 6.2 Możliwości rozwoju gminy

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów , ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

- 1.1 Podstawowe założenia ochrony środowiska przyrodniczego i jego zasobów
- 1.2 Prawna ochrona środowiska przyrodniczego
- 1.3 Możliwości zwiększenia bogactwa przyrodniczego gminy i poprawy warunków środowiskowych
- 1.4 Przeciwdziałanie zagrożeniu powodzią
- 1.5 Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych
- 1.6 Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

2. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- 2.1 Elementy podlegające ochronie prawnej
- 2.2 Projektowane elementy

3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej

- 3.1 Kierunkowe przekształcenia struktury przestrzennej
- 3.2 Podstawowe typy terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów
- 3.3 Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujących na nich ograniczeń prowadzenia działalności gospodarczej

- 3.4 Obszary wymagające rehabilitacji i rekultywacji
 - 4. **Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej**
 - 5. **Kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i ochrony cywilnej**
 - 5.1 Tereny zamknięte
 - 6. **Kierunki rozwoju komunikacji**
 - 6.1 Droga wojewódzka
 - 6.2 Drogi powiatowe
 - 6.3 Drogi gminne
 - 7. **Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej**
 - 7.1 Zaopatrzenie w wodę konsumpcyjną
 - 7.2 Odprowadzanie ścieków sanitarnych
 - 7.3 Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych
 - 7.4 Zaopatrzenie w energię elektryczną
 - 7.5 Zaopatrzenie w gaz
 - 7.6 Zaopatrzenie w energię ciepłą
 - 7.7 Telekomunikacja
 - 7.8 Gospodarka odpadami
 - 8. **Obszary wyznaczone do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne**
 - 8.1 Obszary wyznaczone do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
 - 8.2 Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne
 - 9. **Zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym**
- IV. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ**

I. WSTĘP

1. Podstawa opracowania

1.1 Uchwała o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium

Uchwałą Nr XXXV/180/2010 Rada Gminy w Sulmierzycach dnia 15 lipca 2010 r. podjęła decyzję o przystąpieniu do sporządzenia zmiany obowiązującej „Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce”, polegającej na weryfikacji ustaleń w zakresie przeznaczenia i sposobu zagospodarowania wybranych fragmentów gminy Sulmierzyce.

„Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce”, która podlega obecnej zmianie, została zatwierdzona uchwałą Nr XXVIII/143/2009 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 4 września 2009 r.

W/w opracowanie zmieniał wcześniejsze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce” zatwierdzone uchwałą Nr XXII/135/2001 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 20 grudnia 2001 r.

Obecne opracowanie zwane dalej „zmianą studium” zostało wykonane w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2003 r., poz. 717 z późn. zm.) i uwzględnia wymogi Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 z 2004 r., poz. 1233).

Zmiana studium uwzględnia również wymogi ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

W związku z powyższym równolegle do sporządzania zmiany studium prowadzona jest procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko polegająca na sporządzeniu prognozy oddziaływania na środowisko projektu zmiany studium wraz z niezbędnym zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu).

1.2 Umowa na sporządzenie zmiany studium

Podstawą sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce wraz z towarzyszącą jej prognozą oddziaływania na środowisko jest umowa zawarta pomiędzy Gminą Sulmierzyce a firmą „WMW - projekt” s.c. z siedzibą w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 116/49.

2. Cel opracowania zmiany studium

Potrzeba opracowania niniejszej zmiany studium wynika zarówno z przesłanek merytorycznych jak i formalnych. Na skutek zgłoszonych wniosków oraz zmian w obowiązujących przepisach dotyczących planowania przestrzennego, ustalenia zawarte w obowiązującej zmianie studium z 2009 r. są niekompletne a część zawartych w niej danych i ustaleń uległa dezaktualizacji.

Podstawy formalne i merytoryczne do wprowadzenia zmian stanowią:

- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 130 z 2010 r. poz. 871), zmieniające art. 10 ust. i pkt. 15 ustawy o p. i zp., zgodnie z którym w studium należy uwzględnić wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej;

- Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zmieniające art. 10 ustawy o p. i zp. poprzez dodanie ust. 22 nakładającego wymóg uwzględnienia w studium obszarów rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW oraz ich stref ochronnych związanych z ograniczeniem w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu,
- Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106 z 2010 r. poz. 675),
- „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego” uchwalony przez Sejmik Województwa Łódzkiego – Uchwała Nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 r.,
- „Strategia rozwoju województwa łódzkiego”,
- „Wojewódzki Program Małej Retencji” dla województwa łódzkiego, 2006 r.,
- „System Obszarów Chronionych” oprac. Marszałka Województwa Łódzkiego,
- „Bilans zasoby kopaliny i wód podziemnych w Polsce za 2010 r.”,
- Wykaz Przedsięwzięć Województwa Łódzkiego (zawierający wieloletnie programy, projekty lub zadania finansowane z budżetu Województwa Łódzkiego na lata 2011 – 2027),
- Obowiązujące uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia oraz w sprawie zatwierdzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujące fragmenty obszaru gminy Sulmierzyce,
- Wnioski zgłoszone w wyniku zawiadomienia właściwych instytucji i organów o przystąpieniu do zmiany studium,
- Wnioski zgłoszone przez osoby fizyczne przed przystąpieniem do zmiany studium.

3. Tryb i charakter opracowania

3.1 Zakres zmiany studium

Zmiana studium z 2009 r. aktualizowała „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce” z 2001 r., które zostało wykonane przez Agencję Rozwoju Regionalnego i Inwestycji „ARI” Sp. z o. o. z Łasku pod kierownictwem Andrzeja Poniatowskiego i wykorzystywała zawarte w nim materiały.

Zgodnie z wówczas podjętą przez Radę Gminy w Sulmierzycach uchwałą o przystąpieniu do sporządzenia weryfikacji obowiązującego studium wprowadzone zmiany dotyczyły:

- przeznaczenia wybranych terenów dla potrzeb:
 - zalesienia,
 - realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, przemysłowo – usługowej, prowadzenia gospodarstwa rolno – rybackiego oraz budowy farmy elektrowni wiatrowej,
- realizacji drogi relacji Rząśnia – Kleszczów,
- aktualizacji granic obszaru górniczego „Pole Szczerców”.

Ponadto zmiana studium z 2009 r. opracowana została w ujednoliconej formie i zawiera wszelkie dane wówczas opublikowane w zgromadzonych materiałach i wynikające z przeprowadzonych analiz, zgłoszonych opinii i uwag, jest dostosowana do nowych uwarunkowań formalnych oraz merytorycznych wynikających z wykonanych po 2001 r. opracowań dotyczących województwa łódzkiego, jego wybranych fragmentów lub gminy.

W zakresie uwarunkowań rozwoju:

- dokonano aktualizacji danych ilościowych oraz jakościowych charakteryzujących gminę zawartych w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce” z 2001 r., ponadto uwzględniono:

- elementy i formy zagospodarowania ustalone w opracowaniach dotyczących województwa łódzkiego.

W zakresie uwarunkowań przyrodniczych oraz ochrony środowiska:

wykorzystano materiały pochodzące przede wszystkim z: „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego ” z 2002 r., opracowania ekofizjograficznego oraz prognozy środowiskowej opracowanej dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce.

W ustaleniach zmiany studium z 2009 r. określających politykę i kierunki zagospodarowania wprowadzone zmiany uwzględniały:

- uszczegółowienie funkcji wiodącej terenów wyróżnionych na rysunku zmiany studium,
- uściślenie zasięgów terenów i obszarów górniczych „Bogumiłowice”, „Dąbrówka”, „Dąbrówka II”, „Marcinów” , „Eligiów” oraz „Pole Szczerców,”
- weryfikację terenów zmeliorowanych określonych przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi,
- projektowaną strefę ochrony konserwatorskiej (strefa E), aktualizację stref (B, W, OW),
- weryfikację i oznaczenie obiektów i terenów zabytkowych,
- weryfikację lokalizacji stanowisk archeologicznych,
- zmiany numeracji dróg powiatowych i gminnych,
- wskazanie terenów przestrzeni publicznej, wymagających rekultywacji, uzyskania zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- wskazanie terenów dla lokalizacji farmy wiatrowej wraz z określeniem warunków funkcjonowania elektrowni wiatrowych,
- weryfikację terenów ustalonych do objęcia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Niniejsze opracowanie stanowi aktualizację „Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce” z 2009 r., która została opracowana przez firmę „WMW – projekt” s.c. z siedzibą w Łodzi pod kierownictwem dr inż. arch. Danutę Mirowskiej - Walas i wykorzystuje zawarte w niej materiały.

Zgodnie z podjętą przez Radę Gminy w Sulmierzycach uchwałą o przystąpieniu do sporządzenia niniejszego opracowania wprowadzone obecnie zmiany dotyczą:

- zmiany przeznaczenia wskazanych terenów poprzez zwiększenie zasięgów ustalonych w obowiązującej zmianie studium lub wyznaczenie nowych terenów dla potrzeb :
 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, przemysłowo – usługowej oraz farm wiatrowych,
 - zalesień,
- zmiany przeznaczenia terenów stawów hodowlanych w Woli Wydrzynie, osuszonych w wyniku prowadzonego odwodnienia złoża „Pole Szczerców” przez PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział KWB Bełchatów.

Obecna zmiana studium opracowana w ujednoliconej formie zawiera wszelkie dane opublikowane w dostępnych materiałach i wynikające z przeprowadzonych analiz, zgłoszonych przez instytucje, biorące udział w sporządzaniu dokumentu, opinii i uwag. Jest dostosowana do nowych uwarunkowań formalnych

oraz merytorycznych wynikających z wykonanych po 2009 r. opracowań dotyczących województwa łódzkiego, jego wybranych fragmentów lub gminy. W ramach obecnej edycji :

w zakresie uwarunkowań rozwoju:

- dokonano aktualizacji danych ilościowych oraz jakościowych charakteryzujących gminę zawartych w zmianie studium z 2009 r., w tym między innymi danych dotyczących:
 - działalności eksploatacyjnej surowców naturalnych oraz jej skutków (m.in. złoża udokumentowane, tereny i obszary górnicze, zasięg leja depresyjnego, izolinie osiadań , izolinie przyspieszeń drgań gruntu),

ponadto uwzględniono:

- elementy i formy zagospodarowania ustalone w opracowaniach dotyczących województwa łódzkiego, w zakresie uwarunkowań przyrodniczych oraz ochrony środowiska:

wykorzystano materiały pochodzące przede wszystkim z: „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego”, opracowania ekofizjograficznego oraz prognozy oddziaływania na środowisko sporządzonej dla zmiany studium z 2010 r.

W ustaleniach zmiany studium określających politykę i kierunki zagospodarowania wprowadzone zmiany uwzględniają:

- aktualizację lokalizacji terenów i obszarów górniczych, udokumentowanych złóż, izolinii osiadań oraz przyspieszeń i drgań gruntu, zasięgu leja depresyjnego,
- aktualizację obiektów w rejestrze zabytków,
- aktualizację stanowisk archeologicznych,
- weryfikację numeracji dróg gminnych,
- weryfikację terenów wymagających rekultywacji, uzyskania zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- zasady zagospodarowania terenów wraz z określeniem warunków funkcjonowania elektrowni wiatrowych z uwzględnieniem obowiązujących obecnie przepisów,
- zasady lokalizowania inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej wynikające z obowiązujących obecnie przepisów,
- wymogi dla lokalizacji obiektów o wysokości równej oraz powyżej 50 m npt.

3.2 Zawartość opracowania

Zmiana studium zawiera pełne ustalenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przedstawione w jednolitym tekście i rysunku, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Uwarunkowania rozwoju gminy ilustruje rysunek dołączony do niniejszego tekstu zmiany studium.

Załączniki do uchwały o uchwaleniu zmiany studium stanowią:

- Tekst zmiany studium – zał. nr 1 do Uchwały Rady Gminy,
- Rysunek zmiany studium – plansza „Kierunki i polityka” wykonana w skali 1:20000 - zał. nr 2 do Uchwały Rady Gminy,
- Rozstrzygnięcie Rady Gminy dotyczące sposobu rozpatrzenia uwag zgłoszonych w trakcie wyłożenia projektu zmiany studium do publicznego wglądu - zał. nr 3 do Uchwały Rady Gminy.

Odrębne opracowanie towarzyszące stanowi prognoza oddziaływania na środowisko przyrodnicze składająca się z części opisowej i graficznej.

Dokumentację planistyczną stanowi zbiór dokumentów potwierdzających poszczególne etapy procedury formalno-prawnej.

Zgodnie z obowiązującą ustawą, po uchwaleniu przez Radę Gminy w Sulmierzycach, sporządzona zmiana studium będzie określać politykę przestrzenną gminy Sulmierzyce, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Nie będzie aktem prawa miejscowego, ale jej ustalenia będą wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tekst i rysunek zmiany studium, zawierające ustalenia zmiany studium, stanowią integralnie ze sobą związany dokument i winny być stosowane komplementarnie.

Oznaczenia graficzne ustaleń na rysunku dostosowano do skali mapy, co oznacza iż dopuszcza się uszczegółowienie przebiegu granic poszczególnych terenów oraz przebiegu dróg i sieci infrastruktury technicznej na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, pod warunkiem utrzymania zamierzonej dyspozycji przestrzennej.

4. Materiały wyjściowe

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, Uchwała Sejmiku Województwa Łódzkiego Nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 r.,
- Dane dotyczące hydrogeologii, złóż, terenów i obszarów górniczych na terenie gminy Sulmierzyce uzyskane z Departamentu Rolnictwa i Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce” oprac. Agencja Rozwoju Regionalnego „ARI” Sp. z o. o., Uchwała Nr XXII/135/2001 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 20 grudnia 2001 r.,
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce” oprac. „WMW – projekt” s c, Uchwała Nr XXVIII/143/2009 z dnia 4 września 2009 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce, Uchwała Nr XXVI/134/2005 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 4 listopada 2005 r., Sulmierzyce 2005 r.,
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce obejmująca tereny istniejących siedlisk rolnych położonych w ramach terenów oznaczonych na rysunku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulmierzyce w skali 1:5000 zatwierdzonego Uchwałą Nr XXVI/134/2005 symbolami: „R” (grunty orne), „RŁ” (łąki, pastwiska), „Zld” (dolesienia) oraz teren przyszłej oczyszczalni ścieków,
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce obejmująca wybrane fragmenty gminy zatwierdzona Uchwałą Nr VIII/35/2011 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 30 maja 2011 r.,

- Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2009 roku – Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź 2010r.,
- „Ocena i prognoza zjawisk sejsmicznych w rejonie kopalni Bełchatów – aktualizacja i weryfikacja” GIG Katowice VIII 2008 r.,
- „Pole Bełchatów. Odwodnienie wgłębne. Prognoza ilości wód pompowanych przez system odwodnienia z zachowaniem bezpieczeństwa prowadzenia robót górniczych do 2015 r. wraz z aktualizacją rozwoju leja depresji”,
- „Szkic sytuacyjny zasięgu wpływu odwodnienia PGE KWB Bełchatów S.A.” Stan na dzień 31.12.2009 r. – Urząd Marszałkowski w Łodzi – Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska,
- „Prognoza osiadań i odkształceń związanych z budową O/Szczerców. Mapa prognozowanych osiadań i odkształceń terenu – rok 2038; skala 1:50000”; materiały PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział KWB Bełchatów,
- Projekt zagospodarowania przełożenia południowego rzeki Krasówki oraz projektowanego osadnika 2-Sz, materiały PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział KWB Bełchatów,
- Dane statystyczne pobrane ze strony internetowej GUS - www.stat.gov.pl,
- Mapa topograficzna w skali 1:20000, WODGiK Łódź.

II. UWARUNKOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

1. Uwarunkowania rozwoju wynikające z potencjału demograficznego i społecznego

1.1. Demografia i zatrudnienie

Liczba ludności gminy wynosi 4663 osób, w tym 2300 mężczyzn i 2363 kobiet (stan na 31 grudnia 2009 r.).

Biorąc pod uwagę powierzchnię gminy (tj. 83 km²) i dane dotyczące liczby ludności, wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi 56,2 os/km².

Wśród gmin sąsiadujących - gmina Sulmierzyce ma jedną z najniższych wartości ww. wskaźnika demograficznego.

W gminie Sulmierzyce, podobnie jak w całym województwie łódzkim, w strukturze ludności dominują kobiety (feminizacja wynosi prawie 102,7 kobiet/100 mężczyzn).

W skład gminy wchodzi 14 sołectw, skupiających 29 miejscowości.

W ciągu ostatnich lat obserwuje się tendencję zmniejszania się liczby mieszkańców gminy. Proces ten nie jest dynamiczny, lecz stały. W porównaniu z rokiem 2000 liczba ludności gminy Sulmierzyce zmniejszyła się o około 60 osób.

Dane statystyczne z grudnia 2009 r. wskazują na ujemny przyrost naturalny (-26 osób, zaś wskaźnik jest równy -5,5/1000 os.). Podobne tendencje występują zarówno w sąsiednich gminach, w powiecie jak i w całym województwie łódzkim.

Ruch migracyjny jest stosunkowo nieduży. Wartość w stosunku do roku 1999 r. (150 osób) jest większa i wynosi 191 osób (wymeldowania – 96 osób, zameldowania 95 osób).

Strukturę ludności gminy według grup wiekowych przedstawia poniższa tabela (na podstawie danych z GUS, stan na 31 grudnia 2009 r.).

Ludność ogółem	Wiek					
	przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
I. osób	I. osób	%	I. osób	%	I. osób	%
4663	674	18,3	3103	62,7	886	19,0

Na terenie gminy wskaźnik bezrobocia jest stosunkowo niski i wynosi około 8,4% (prawie 246 bezrobotnych). Jest to wartość niższa niż w roku 2006. Warto nadmienić, iż spośród tej grupy społeczeństwa zdecydowanie przeważają kobiety.

1.2. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Charakterystykę stanu zasobów i warunków mieszkaniowych na terenie gminy w latach 2006 i 2009 przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Wyszczególnienie	31 XII 2006 r.	31 XII 2008 r.
1.	Liczba mieszkań	1500	1514
2.	Liczba izb	6155	6236
3.	Pow. użytkowa mieszkań w tys. m ²	118,0	120,1
4.	Liczba izb na 1 mieszkanie	4,1	4,11
5.	Liczba osób na 1 izbę	0,78	0,75
6.	Pow. użytkowa na 1 osobę w m ²	24,9	25,6
7.	Średnia pow. mieszkania w m ²	78,6	79,3

Gospodarka mieszkaniowa gminy Sulmierzyce ulega ciągłemu rozwojowi. Świadczą o tym procesie dane zawarte w powyższej tabeli. Wszystkie wskaźniki zwyżkują w stosunku do roku 2008.

Wartym podkreślenia są dwa fakty: wzrost powierzchni użytkowej mieszkań o prawie 2 tys. m² oraz poprawa wartości średniej powierzchni mieszkania.

W 2001 r. założono, iż jednym z najważniejszych celów gospodarki mieszkaniowej gminy Sulmierzyce jest osiągnięcie następujących wartości wskaźników:

- 0,8 osób na izbę,
- 3,0 osób na mieszkanie,
- 25,0 m² powierzchni użytkowej na mieszkańca.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy na przestrzeni ostatnich 6 - 7 lat umożliwił realizację wszystkich powyższych celów.

1.3 Ochrona zdrowia

W 2010 r. na terenie gminy Sulmierzyce funkcjonował jeden zakład opieki zdrowotnej – Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Sulmierzycach (powstał w 1999 r.), dodatkowo jedna osoba pełni praktyki lekarskie w gminie z zakresu stomatologii.

W 2010 r. w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej udzielono niespełna 21 tys. porad.

Na terenie gminy pełni swą działalność jedna apteka. Pod koniec 2010 r. liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną wyniosła 4623 os. W porównaniu z danymi obowiązującymi dla powiatu pajęczańskiego (3502 osoby przypadające na jedną aptekę) jest wartością zdecydowanie mniej korzystną.

1.4 Warunki i jakość życia mieszkańców gminy

Warunki i jakość życia mieszkańców gminy można scharakteryzować poprzez analizę aktywności gospodarczej, zamożność ludności oraz dostęp do kultury i usług społecznych.

bezrobocie i wynagrodzenia

Jednym z najważniejszych wskaźników świadczących o jakości życia mieszkańców gminy jest wskaźnik udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2009 r. wynosił on 8,4% (z czego 6,4% dla grupy mężczyzn, zaś 10,4% dla grupy kobiet). W porównaniu z wartością wskaźnika dla powiatu pajęczańskiego i woj. łódzkiego (odpowiednio 8,6% oraz 7,6%) jest wartością porównywalną.

Jakość życia również można przybliżyć poprzez analizę liczby rejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy. W porównaniu z rokiem 2006 (ogólna liczba podmiotów gospodarczych – 223) następuje tendencja zniżkowa (pod koniec 2009 r. na terenie gminy funkcjonowały 193 podmioty gospodarcze).

Przeciętne wynagrodzenie brutto pod koniec 2009 r. było prawie 25% niższe niż średnie dla województwa łódzkiego.

biblioteki i jej użytkownicy

Na terenie gminy Sulmierzyce funkcjonuje jedna biblioteka z liczącym prawie 14 tys. egzemplarzy księgozbiorem. W 2009 r. zanotowano nieco powyżej 600 czytelników, którzy wypożyczyli choć 1 książkę.

Liczba czytelników przypadająca na 1000 mieszkańców gminy wynosi 134 (co w porównaniu z danymi dla woj. łódzkiego – 164 – jest wartością korzystniejszą), zaś wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach wynosi 16 (w porównaniu z danymi dla woj. łódzkiego wynosi – 19 – jest wartością niższą).

Biblioteka jest w pełni skomputeryzowana (4 komputery).

oświata i edukacja

Na terenie gminy Sulmierzyce funkcjonują:

- przedszkola (98 dzieci) w Sulmierzycach i Bogumiłowicach,
- oddział przedszkolny w Dworszowicach Pakoszowych,
- 3 szkoły podstawowe z 265 uczniami (koniec 2009 r.) – w Sulmierzycach, Bogumiłowicach i Dworszowicach Pakoszowych,
- jedno gimnazjum ze 188 uczniami – w Sulmierzycach.

Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych wynosi 97,4%, zaś dla gimnazjum 102,2%, co jest wartością nieznacznie niższą w porównaniu z danymi dla woj. łódzkiego (koniec 2009 r.).

Szkoły są w pełni skomputeryzowane (liczba komputerów: 61 z czego 54 z dostępem do internetu).

Liczba uczniów przypadających na jeden komputer z dostępem do Internetu wynosi 7,6 dla szkół podstawowych i 13,4 dla gimnazjów. Są to wartości odbiegające od średnich dla województwa łódzkiego – odpowiednio 10,9 oraz 12,6.

pomoc społeczna

Na obszarze gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulmierzycach, który powstał w 1990 r.

W 2008 r. prawie 270 rodzin pobierało pomoc społeczną z GOPS-u.

Wg zestawień sporządzonych dla potrzeb Programu Rozwoju Lokalnego Gminy Sulmierzyce na lata 2009 – 2015 – w 2008 r. 115 gospodarstw domowych (425 osób) objętych pomocą społeczną wymieniło ubóstwo jako główny powód przyznanej pomocy (liczba ta spadła na przełomie dwóch wcześniejszych lat o prawie 30 gospodarstw), co stanowi ponad 9% ogólnej liczby ludności gminy.

W 2009 r. prawie 489 osób uzyskało zasiłki rodzinne. Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne stopniowo spada (w 2008 r. wyniosła 297).

sport i rekreacja

Na terenie gminy Sulmierzyce działają 2 kluby sportowe ze 141 członkami (130 ćwiczących) z 3 sekcjami sportowymi:

- Ludowy Klub Sportowy „Słowian” w Dworszowicach Pakoszowych – piłka nożna,
- Ludowy Klub Sportowy „Unia” w Sulmierzycach – piłka nożna.

W 2004 r. została oddana do użytku hala sportowa przy Zespole Szkolno – Gimnazjalnym w Sulmierzycach. Dodatkowo na terenie gminy są dwie sale sportowe (w Bogumiłowicach i Dworszowicach Pakoszowych).

dostęp do mediów

Na warunki i jakość życia mieszkańców gminy wpływa również dostępność do poszczególnych mediów (zwłaszcza wodociągów i kanalizacji sanitarnej).

Okolo 95% mieszkańców gminy korzysta w wody doprowadzanej przez wodociąg gminny (długość ogólna sieci wodociągowej to przeszło 100 km).

Sieć kanalizacyjna jest mniej rozwinięta. Zaledwie 35% ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej, której ogólna długość wynosi 22,5 km.

Wejście Polski do Unii Europejskiej spowodowało znaczną poprawę jakości życia mieszkańców poprzez m.in. nowe inwestycje z zakresu mieszkalnictwa, kultury, infrastruktury technicznej oraz dofinansowania do własnych działalności.

1.5 Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

W zakresie bezpieczeństwa gmina Sulmierzyce korzysta z usług Powiatowej Policji w Pajęcznie. Na terenie gminy znajduje się budynek Posterunku Policji, w którym pełnione są dyżury.

Ilość przestępstw nieznacznie wzrasta.

Teren gminy jest zabezpieczany w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego przez 5 jednostek OSP typu „S”.

- OSP Bogumiłowice,
- OSP Dworszowice Pakoszowe,
- OSP Chorzenice,
- OSP Kuźnica,
- OSP Sulmierzyce.

Liczba członków OSP przekracza 100 osób.

Na terenie gminy nie występuje zagrożenie powodziowe.

W ostatnich latach obserwuje się większą ilość tzw. nagłych zjawisk atmosferycznych. Najbardziej zagrożone na powyższe są tereny większych wsi tj. Sulmierzyce, Chorzenie, Dworszowice Pakoszowe i Bogumiłowice.

Na terenie gminy nie występują składowiska broni i amunicji.

Brak również mogilników, składowisk odpadów niebezpiecznych.

Możliwość skażenia promieniotwórczego oraz chemicznego jest porównywalna z możliwością wystąpienia powyższego na terenie całego kraju.

2. Uwarunkowania rozwoju wynikające ze stanu prawnego gruntów i potencjału gospo – darczego

2.1 Stan prawny gruntów

Zgodnie z Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Sulmierzyce na lata 2009 – 2015 na ogólną powierzchnię gminy Sulmierzyce składają się grunty:

- Własności Rolnej Skarbu Państwa – 121 ha,
- Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – 732 ha
- Skarbu Państwa, spółek – 460 ha, w tym PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział KWB Bełchatów – 203 ha,
- Gminy i zw. międzygminnych – 56 ha,
- Osób fizycznych – 6133 ha,
- Kościołów – 13 ha,
- Wspólnot Gruntowych – 42 ha,
- Spółek Prawa Handlowego – 99 ha,
- Partii Politycznych i Stowarzyszeń – 13 ha.

W związku z powyższym własność prywatna stanowi przeszło 74%, zaś własność komunalna to zaledwie 0,7%.

W trakcie regulowania stanu prawnego są drogi gminne i drogi wewnętrzne o łącznej powierzchni 131,25 ha.

2.2. Rolnictwo

Struktura użytkowania gruntów gminy Sulmierzyce w porównaniu z danymi dla województwa łódzkiego przedstawia się następująco:

Struktura gruntów	Gmina Sulmierzyce (dane z 2011 r.)	Województwo łódzkie (dane z 2008 r.)
Użytki rolne	77,9	71,7
w tym:		
- grunty orne	78,1	77,7
- sady	0,9	2,5
- łąki i pastwiska	21,0	15,8
las	18,1	21,5
Pozostałe grunty i nieużytki	4,0	6,8
Razem	100,00	100,00

Porównując dane zawarte w powyższej tabeli należy wskazać na wyższy udział użytków rolnych w stosunku do średnich dla województwa łódzkiego, w tym szczególnie wyższy udział łąk i pastwisk.

Gmina Sulmierzyce charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem łąk i pastwisk oraz niskim zalesieniem (w porównaniu z danymi dla powiatu pączęzańskiego – wartość ta jest niższa o prawie 9%).

Wartym podkreślenia jest również niski udział nieużytków i pozostałych gruntów w strukturze użytkowania.

Zmiany w użytkowaniu użytków rolnych przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj użytku rolnego:	powierzchnia w ha (stan na 1 kwietnia 2011 r.) - A	powierzchnia w ha (stan na 31 XII 2006 r.) - B	Saldo w ha (A – B)
Sady	56	15	+41
Łąki	756	849	-93
pastwiska	603	366	+237
grunty orne	5033	5209	-176
Suma	6447	6439	+8

Powierzchnia użytków rolnych stopniowo się zwiększa. Od końca 2006 r. powierzchnia wzrosła o zaledwie 8 ha. Zaznacza się tendencja do przekształcania gruntów ornych w inny rodzaj użytkowania (m.in. pod zabudowę, dolesienia oraz pod pastwiska).

Gleby wysokich klas bonitacyjnych zlokalizowane w południowej i środkowej części gminy, stanowią około 40% powierzchni gruntów ornych. Zmiana stosunków wodnych wywołana odwodnieniem wgłębnym odkrywki Bełchatów - powoduje niską wielkość produkcji rolniczej uzyskiwanej z jednostki powierzchni.

Obecnie w zasięgu leja depresji powstałego na skutek obniżenia zwierciadła wód podziemnych w wyniku prowadzonego odwodnienia złoża „Pole Szczerców” znajduje się przeważająca część gminy (bez zachodniej fragmentu obejmującego okolice Dworszowic Pakoszowych). Przewiduje się jednak, iż cały obszar gminy znajdzie się w zasięgu prognozowanego leja depresji. Obniżenie poziomu wody gruntowej wpływa niekorzystnie na rozwój masy korzeniowej roślin pogarszając warunki ich życia.

Na skutek prowadzenia odwodnienia złoża „Pole Szczerców” osuszeniu uległy tereny dawnych stawów hodowlanych w Woli Wydrzynie usytuowane w północno – zachodniej części gminy.

Lej depresyjny (obejmujący przeważającą część gminy Sulmierzyce) powoduje spadek plonowania na użytkach zielonych, a w przypadku gruntów ornych spadek plonowania występuje jedynie na gruntach ornych tzw. kompleksu 9 (zbożowo –pastewnego słabego).

Wskazane byłoby odnowienie klasyfikacji bonitacyjnej gruntów.

Bardzo ważnym elementem mogącym wpłynąć pozytywnie na produkcję rolną jest tzw. „mała retencja" oraz zwiększenie lesistości gminy.

W gminie funkcjonuje 1152 gospodarstw rolnych (dane pochodzą ze spisu rolnego z 2002 r.), w tym trzy Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne w Sulmierzycach, Bogumiłowicach i Chorzenicach (1200 ha powierzchni). Pod względem powierzchni dominują gospodarstwa rolne o areale do 5 ha (stanowiąc prawie 40% ogólnej liczby). Kolejną, najliczniejszą grupą gospodarstw są te, których powierzchnia nie przekracza 15 ha. Gospodarstw największych (pow. 100 ha) jest zaledwie 4.

2.3. Produkcja zwierzęca

Produkcja zwierzęca na terenie gminy ulega zmniejszeniu. Świadczą o tym zmniejszające powierzchnie pastwisk oraz stosunkowo niskie ceny skupu produktów (pomimo znacznych obszarów łąk oraz struktury zasiewów stanowiących podstawę bazy paszowej dla produkcji zwierzęcej, szczególnie trzody chlewnej i bydła). Większość gospodarstw hodowlanych rozmieszczonych jest zwłaszcza w południowej i środkowej części gminy.

Inwentarz wg spisu rolnego z 2002 r. przedstawiony jest w poniższej tabeli:

Rodzaj	Liczba w tys. sztuk
bydło	1,7
krowy	0,9
trzoda chlewna	5,5
trzoda chlewna lochy	0,7
konie	0,03
owce	0,07
kury	56,0
kury nioski	7,0

2.4. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Prosperity gospodarcze ostatnich lat spowodowało zwiększenie liczby przedsiębiorstw (podmiotów gospodarczych) na terenie gminy. Porównanie danych z końca 1999 r. z rokiem 2006 i 2009 zostało przeprowadzone w poniższej tabeli.

	Liczba podmiotów gospodarczych	w tym: sektor prywatny	w tym: sektor publiczny
31 XII 1999 r.	179	173	6
31 XII 2006 r.	223	205	18
31 XII 2009 r.	193	180	13

Ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ewidencjach gminy pomiędzy końcem roku 2006 i 2009 uległa zmniejszeniu systematycznie rośnie. Przeważającą branżą wśród podmiotów gospodarczych jest handel oraz przedsiębiorstwa produkcyjne i produkcyjno - usługowe oraz usługi remontowo - budowlane.

Do najważniejszych zakładów działających na terenie gminy należą: Przedsiębiorstwo Robót Wiertniczych i Górniczych w Warszawie Sp. z o.o. - Filia w Sulmierzycach, Usługi Transportowe Pacak Stefan

(wydobywanie piasku i żwiru, gliny, transport drogowy towarów), Przetwórstwo Owoców i Warzyw „EVITA” z siedzibą w Woli Wydrzynie, EFK Sp. z o.o. z siedzibą w Sulmierzycach.

3. Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego

3.1 Położenie

Gmina Sulmierzyce położona jest w południowym fragmencie województwa łódzkiego, w północno – wschodniej części powiatu pajęczańskiego. Od południa graniczy z gminą Lgota Wielka, Strzelce Wielkie oraz Pajęczno, od zachodu zaś z gminą Rząśnia, od północnego – zachodu i północy z gminą Szczerców, a od północnego wschodu i wschodu z gminą Kleszczów.

Powierzchnia gminy Sulmierzyce wynosi ok. 83 km², co stanowi ok. 10% powierzchni powiatu pajęczańskiego. Ludność gminy wynosi około 4,6 tys. osób (dane z dnia 31 grudnia 2009 r.), dzięki czemu wskaźnik zaludnienia wynosi około 56 os/km².

Odległość od najważniejszych ośrodków miejskich regionu jest następująca:

- Radomsko	- 24 km
- Bełchatów	- 30 km
- Działoszyn	- 24 km
- Wieluń	- 46 km
- Łódź	- 65 km
- Piotrków Trybunalski	- 40 km
- Kamieńsk	- 23 km

3.2 Ukształtowanie terenu

Gmina leży na Wyżynie Małopolskiej. Obszar gminy charakteryzuje się niewielkimi deniwelacjami powierzchni terenu z nielicznymi wzgórzami pochodzenia polodowcowego. Najwyższe wzniesienia na terenie gminy znajdują się w rejonie wsi: Dąbrowa (251,6 m.n.p.m.), Bieliki (246,1 m.n.p.m.), Kolonia Kąty (235,4 m.n.p.m.), Ostrołęka (236 m.n.p.m.) - tj. w południowej części gminy. Północna część gminy jest znacznie niższa - rzędne terenu wahają się w granicach 180 - 205 m. n.p.m.

3.3 Budowa geologiczna i zagrożenia geologiczne

budowa geologiczna

Budowę geologiczną gminy Sulmierzyce scharakteryzowano na podstawie archiwalnych materiałów geologicznych w tym: dokumentacji hydrogeologicznej (m.in. karty otworów wiertniczych) poszczególnych udokumentowanych ujęć wód podziemnych we wsi Wola Wydrzyna, Sulmierzyce, Dąbrówka, Dworszowice Pakoszowe i Chorzenice.

Przy charakterystyce utworów czwartorzędowych posłużono się Szczegółową Mapą Geologiczną Polski w skali 1:50000 Arkusze: Szczerców, Kamieńsk, Brzeźnica Nowa i Radomsko) wraz z opisem.

Pod względem geologicznym gmina Sulmierzyce leży w południowej części Niecki Łódzkiej.

Na budowę geologiczną omawianego obszaru składają się utwory: jurajskie, kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe.

W południowo – zachodnim fragmencie gminy (w rejonie wsi Dworszowice Pakoszowe - ujęcie wód podziemnych zaznaczone na rysunku zmiany studium) do głębokości 65 m występują utwory

czwartorzędowe zalegające na utworach starszych. Utwory czwartorzędowe są reprezentowane przez przede wszystkim pył ilasty (65,0 – 50,5 m), glinę zwałową z licznymi przewarstwieniami (50,0 – 21,2 m) oraz piaski i żwiry (powyżej 21,2 m).

W północno – zachodniej części gminy (w rejonie wsi Wola Wydrzyna - ujęcia wód podziemnych zaznaczone na rysunku zmiany studium) do głębokości około 40,0 m występują utwory czwartorzędowe oraz trzeciorzędowe.

Utwory trzeciorzędowe zalegają na głębokości około 35,0 m (ujęcie na terenie dawnego PGR-u) i są reprezentowane przez ropy pyłaste i gwałowisko zaglinione. Powyżej 35,0 m zalegają utwory czwartorzędowe reprezentowane przez piasek gruboziarnisty, otoczaki krzemieniste (miąższość 4,5 m), gliny pyłaste i piaszczyste oraz piasek średnioziarnisty (miąższość 5,1 m) i muł lekko zapiaszczony.

W miarę przesuwania się ku południu miąższość utworów czwartorzędowych się zwiększa (południowe ujęcie wód podziemnych w Woli Wydrzynie) do 40 m i są reprezentowane przez piasek drobnoziarnisty (miąższość około 18 m), glinę zwałową (miąższość 8 m), piasek pyłasty i pył piaszczysty (miąższość 14 m).

W centralnej części gminy Sulmierzyce (rejon ujęć wód podziemnych we wsi Sulmierzyce – zaznaczone na rysunku zmiany studium) występują utwory kredowe i czwartorzędowe.

Utwory kredy dolnej zalegają na głębokości 126,0 – 59,5 m. Są reprezentowane przez wapienie z wkładkami piaskowca, ropy ciemnobrązowe, piaskowiec drobnoziarnisty, ropy łupkowate wapień twardy, piaskowiec i ropy marglisty.

Utwory czwartorzędowe zalegają do głębokości 59,5 m i są reprezentowane przez piaski średnio- i drobnoziarniste, pył, glinę piaszczystą, glinę zwałową (największa miąższość).

W północno – wschodniej części gminy (rejon ujęcia wód podziemnych we wsi Dąbrówka – zaznaczony na rysunku zmiany studium) zalegają utwory jurajskie, trzeciorzędowe i czwartorzędowe.

W miejscu udokumentowanego ujęcia utwory jury są lokalnie wypiętrzone. Strop tych utworów nawiercono na głębokości na rzędnej około 105,0 m ppt. Pod względem litologicznym na utwory jurajskie składają się wapienie białe, związane ze szczątkami fauny.

Bezpośrednio na stropie utworów jurajskich zalegają utwory trzeciorzędowe. Utwory te zbudowane są z mułków szaroniebieskich, piasków szarych średnio i gruboziarnistych oraz zalegających w stropie ciemnobrunatnych ropy z okrucami lignitu. Miąższość tych utworów wynosi około 26 m.

Bezpośrednio nad utworami trzeciorzędowymi zalegają utwory czwartorzędowe, reprezentowane przez żwiry, piaski szaro – żółte, średnie i gruboziarniste w których występują przewarstwienia glin i ropy o grubości 1 – 6 m. Miąższość utworów czwartorzędowych 79 m.

Wg Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1:50000 na obszarze gminy występują następujące typy osadów czwartorzędowych, które przykrywają obszar objęty opracowaniem na całej powierzchni warstwą o zróżnicowanej miąższości (od 30 do 60 m) (Sarnacka 1970):

- Plejstocen:
 - zlodowacenie środkowopolskie:
 - stadiał najstarszy:
 - glina zwałowa – występuje w kilku izolowanych podłużnych płytach w dolinie Dopływu z Bogumiłowic i jej dopływów, na odcinku od Bogumiłowic do Woli Wydrzynej; powstała w procesie

akumulacji lodowcowej; jest zwięzła, z gazami, wapnista, lokalnie z wkładkami piasków, mułków oraz żwirów; miąższość wynosi od ok. 10 m (Sarnacka 1970);

- stadiał mazowiecko-podlaski (Warty):

- piaski wodnolodowcowe dolne – zajmują największą powierzchnię na terenie Kościelizny i Dąbrówki, mniejszą w dolinie rzeki Krasówki w rejonie Marcinowa; na znacznych powierzchniach przykrywa je glina zwałowa; są efektem akumulacyjnej działalności wód lodowcowych w trakcie transgresji lądolodu; są to piaski drobno-, średnio- i różnoziarniste z domieszką żwirów i pojedynczych otoczków (Sarnacka 1970);
- glina zwałowa – zalega powszechnie w obrębie całego obszaru objętego opracowaniem (poza jego północnym skrajem); największe powierzchnie ciągłe tworzy w ok. Kodrania, Chorzenic i Ostrołęki; glina ta powstała na skutek akumulacji lodowcowej w trakcie nasuwania i topnienia lądolodu; jest piaszczysta, brunatnożółta z gładzikami, często odwapniona (Sarnacka 1970); stanowi surowiec dla ceramiki budowlanej;
- piaski z domieszką żwirów, ze żwirami i gładzami w stropie, moren czołowych i moren martwego lodu – budują wzgórza morenowe koncentrujące się głównie w południowej części obszaru objętego opracowaniem; były akumulowane przy czole lądolodu przy jego maksymalnym zasięgu i podczas kolejnych faz postojowych (Baraniecka 1971); szczytowe części pagórków moren czołowych zbudowane są ze żwirów, oraz jurajskich wapieni i krzemieni; pod nimi występują osady piaszczysto-żwirowe w stropie gliniaste o miąższości 2-4 m; moreny martwego lodu tworzą wzgórza kilkumetrowej wysokości, zbudowane głównie z piasków gliniastych ze żwirami i gładzami, z licznymi pakietami gliny zwałowej; podścielają je osady piaszczysto-żwirowe (Sarnacka 1970);
- żwiry i piaski - są surowcem budowlanym (w zakresie lokalnych potrzeb);
- piaski i mułki, lokalnie piaski ze żwirami kemów – procesem geologicznym prowadzącym do ich powstania było topnienie lądolodu, podczas którego powstawały kemy i tarasy kemowe; pagórki kemowe zbudowane są z mułków piaszczystych i ilastych, bądź bardzo drobnoziarnistych i pylastych z przewarstwieniami mułków; piaski i żwiry pokrywają tylko wierzchołki kemów (miąższość do 2 m) oraz wypełniają przestrzenie pomiędzy poszczególnymi pagórkami (Sarnacka 1970);
- piaski i piaski z mułkami terasów kemowych i plateau – powstały na skutek akumulacji materiału przez przepływające między bryłami lodu wody lodowcowe; zajmują duże powierzchnie w Stanisławowie, Winku, Woli Wydrzynej; są to drobnoziarniste piaski z cienkimi przewarstwieniami mułków na głębokości ok. 2,5 - 3,0 m; głębiej (do 4,5 m) występują mułki piaszczyste lub ilaste, przeważnie bezwapienne (Sarnacka 1970);
- piaski wodnolodowcowe górne, lokalnie z wkładkami mułków, miejscami na glinach zwałowych – procesem geologicznym prowadzącym do ich powstania była akumulacja wód lodowcowych w czasie recesji lądolodu; występują powszechnie w obrębie całego obszaru opracowania, stwierdzono je pomiędzy płatami glin zwałowych, form akumulacji szczelinowej, moren czołowych i moren martwego lodu w Dąbrowie, Sulmierzycach, Bogumiłowicach, Stanisławowie, Kuźnicy; są to piaski drobno- i średnioziarniste, z licznymi przewarstwieniami piasków różnoziarnistych, niekiedy z domieszką żwirów i pojedynczymi gładzikami, zwłaszcza w pobliżu moren czołowych; piaski te osiągają miąższość ponad 5 m (Sarnacka 1970, Baraniecka 1971);

- zlodowacenie północnopolskie (bałtyckie):
 - piaski rzeczne tarasów nadzalewowych niższych i wyższych – wypełniają dolinę rzeki Krasówki oraz Cieku z Sulmierzyc; są efektem akumulacji osadów w dolinach rzecznych w miarę podnoszenia bazy erozyjnej i procesów erozyjnych; są to dobrze przemyte piaski różnoziarniste z przewagą średnio i drobnoziarnistych, z pojedynczymi żwirami o średnicy 0,2-3,0 m; osiągają miąższość kilku m; (Sarnacka 1970, Baraniecka 1971);
 - piaski i piaski gliniaste peryglacjalne – związane są ze strefą moren czołowych w ok. Chorzenic, kilka niewielkich płatów występuje w Bogumiłowicach i Dąbrówce; należą do osadów zwietrzelinowych tworzących się na powierzchni i zboczach oraz u podnóża wyżyny lodowcowej; są to piaski drobno- lub średnio-ziarniste z domieszką pyłu, gliniaste, z pojedynczymi żwirami i otoczkami, miejscami z większą domieszką żwirów; osiągają miąższość średnio 0,5 – 2,0 m (lokalnie ponad 2 m) (Sarnacka 1970); znaczne powierzchnie zajmują utwory peryglacjalne położone na glinach zwałowych;
- Czwartorzęd nierozdzielony:
 - piaski eoliczne w wydmach – budują dwie formy: w Złotnikach i Dąbrówce; są średnioziarniste i drobnoziarniste, w niewielkim stopniu zapyłone, luźne (Baraniecka 1971);
- Holocen:
 - piaski rzeczne, częściowo humusowe, namuły piaszczyste tarasu zalewowego, den dolinnych i zagłębień bezodpływowych – są efektem akumulacji rzecznej; są to piaski drobno- i bardzo drobnoziarniste lub różnoziarniste z przewagą średnioziarnistych, miejscami z humusem i namułami piaszczystymi, z pojedynczymi żwirami (Sarnacka 1970); miąższość osadów 0,5-4,0 m (Sarnacka 1970, Baraniecka 1971);
 - namuły torfiaste – występują najczęściej wokół torfowisk, m.in. w Chorzenicach oraz Dworszowicach Pakoszowej; akumulacja materiału prowadząca do ich powstania odbywała się w strefie brzeżnej zagłębień bezodpływowych i dnach dolinnych (Sarnacka 1970); są to mułki z domieszką piasku lub piasków z obfitymi domieszkami części humusowych w postaci rozpoznawalnych części roślin lub rozłożonej substancji roślinnej (Baraniecka 1971);
 - torfy – występują powszechnie w dolinach rzek i cieków oraz w zagłębieniach bezodpływowych.

obszary zagrożeń geologicznych

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

Z racji prowadzonej działalności eksploatacyjnej (m.in. wydobywanie węgla brunatnego - Pole Szczerców) może dojść do wystąpienia antropogenicznych zagrożeń geologicznych, do których można zaliczyć tąpnięcia czy osuwanie się mas ziemnych w obrębie wyrobiska.

Geomorfologia (w tym rzeźba terenu) nie predestynuje do występowania tzw. naturalnych zagrożeń geologicznych.

3.4 Surowce naturalne

Zgodnie z „Bilansem zasobu kopalin i wód podziemnych w Polsce za 2010 r.”, danymi zawartymi w internetowej bazie INFOGEOSKARB i MIDAS (stan na kwiecień 2011 r.) oraz z materiałami uzyskanymi z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi – Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska (stan na czerwiec 2011 r.), a także na podstawie operatów ewidencyjnych zasobów złoża „Pole Szczerców” PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział KWB Bełchatów (stan na 31.12.2010 r.) w gminie zostały udokumentowane następujące złoża:

- piasku i żwiru (kruszywo naturalne):
 - Bogumiłowice - złożo zagospodarowane - eksploatowane okresowo, zasoby geologiczne bilansowe - 105 tys. ton,
 - Dąbrówka – eksploatacja zaniechana,
 - Dąbrówka II – złożo eksploatowane, zasoby geologiczne bilansowe – 48 tys. ton, wydobyte 19 tys. ton,
 - Eligiów – złożo eksploatowane – zasoby geologiczne bilansowe – 158 tys. ton, wydobyte – 36 tys. ton,
 - Filipowizna – eksploatacja zaniechana – zasoby geologiczne bilansowe – 3 tys. ton,
 - Marcinów – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo, zasoby geologiczne bilansowe – 82 tys. ton, zasoby przemysłowe 82 tys. ton,
 - Markowizna – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, zasoby geologiczne bilansowe – 110 tys. ton;
 - Bieliki – zasoby możliwe do wydobywania – 295,9 tys. ton;
 - Bieliki I – zasoby możliwe do wydobywania – 162,1 tys. ton;
 - Bieliki II (Pole A, Pole B1, Pole B2) – bilansowe zasoby geologiczne na dzień 31.12.2010 r. – 1139,5 tys. ton;
 - Bieliki III – zasoby udokumentowane w ilości 332,8 tys. ton – stan na dzień 31.12.2010 r.;
 - Sulmierzyce – zasoby udokumentowane w ilości 697,4 tys. ton – stan na dzień 31.12.2010 r.;
- ropa naftowa – podtyp kopaliny: ropa parafinowa:
 - Gomunice – eksploatacja zaniechana - zasoby geologiczne bilansowe – 39,73 tys. ton;
- węgiel brunatny:
 - Pole Szczerców – złożo eksploatowane – zasoby geologiczne bilansowe – 868 774 tys. ton, zasoby przemysłowe – 611 774 tys. ton, wydobyte – 7 858 tys. ton.

W granicach gminy Sulmierzyce położone są niżej wymienione obszary i tereny górnicze (źródło: strona internetowa Państwowego Instytutu Geologicznego – Rejestr Obszarów Górniczych; MIDAS; INFOGEOSKARB – 2011 r.):

- dla złóż kopalin podstawowych:
 - „Pole Bełchatów”,
 - „Pole Szczerców”,
- dla złóż kopalin pospolitych:
 - „Bogumiłowice”,
 - „Eligiów”,
 - „Filipowizna”,
 - „Filipowizna I”,
 - „Marcinów”,
 - „Dąbrówka”;

- „Dąbrówka II”;
- „Bieliki”;
- „Bieliki I”;
- teren górniczy „Pole Bełchatów” i obszar górniczy „Pole Bełchatów I”, ustanowiony został w koncesji Nr 120/94 z dnia 08.08.1994 r. z późn. zm., udzielonej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa dla Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów” S.A. w Rogowcu na wydobywanie węgla brunatnego oraz kopalin towarzyszących ze złoża „Pole Bełchatów”. Koncesja ta jest ważna do 31.07.2020 r., cała gmina jest położona w zasięgu terenu górniczego „Pole Bełchatów”;
- obszar i teren górniczy „Pole Szczerców”, wyznaczony został w koncesji Nr 25/97 z dnia 01.10.1997 r. z późn. zm., udzielonej przez Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa dla Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów” S.A. w Rogowcu na wydobywanie węgla brunatnego oraz kopalin towarzyszących ze złoża węgla brunatnego „Pole Szczerców”. Koncesja udzielona została na okres 41 lat tj. do 17.09.2038 r. Prace związane z uruchomieniem budowy odkrywki złoża „Pole Szczerców” rozpoczęto w 1998 r.; projektowana zdolność wydobywcza tej odkrywki będzie wynosić 36,5 mln t węgla rocznie. Obecnie prowadzone są roboty udostępniające dla wydobycia węgla brunatnego z odkrywki złoża „Pole Szczerców”.
Odkrywka systematycznie zwiększa swoje rozmiary, pod koniec czerwca 2011 r. wyrobisko miało powierzchnię 922 ha i głębokość 140 m, zdjęto 452 mln m³ nadkładu tworząc zwałowisko zewnętrzne na powierzchni 775 ha. Wydobyto ponad 8 mln t węgla.
Granice zajęcia terenu pod wyrobisko górnicze wraz ze strefą funkcjonalną prawie w całości pokrywają się z projektowanym obszarem górniczym „Pole Szczerców I”. Należy zaznaczyć, iż prawie cała gmina jest położona w zasięgu terenu górniczego „Pole Szczerców”;
- obszar i teren górniczy „Bogumiłowice”, określony został w decyzji koncesyjnej Nr 36/2003, udzielonej przez Starostę Pajęczańskiego z dnia 06.05.2003 r. znak: RS.V.7520/2/2003, dla pana Stefana Pacaka właściciela Przedsiębiorstwa Usługi Transportowe Skup i Sprzedaż Artykułów Przemysłowych, na wydobywanie kopalin ze złoża kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem „Bogumiłowice”; koncesja jest ważna do 05.05.2013 r., część wyrobiska jest poddana procesowi rekultywacji (dz. nr ew. 260/2);
- obszar i teren górniczy „Eligiów”, wyznaczony został w decyzji koncesyjnej Nr 10-5/5/346 Starosty Pajęczańskiego z dnia 09.06.2008 r., znak: RS.V.7510/1/2008, udzielonej na wydobywanie kopalin ze złoża kruszywa naturalnego (piasku) „Eligiów”, koncesja jest ważna do 08.06.2023 r.;
- obszar i teren górniczy „Filipowizna” i Filipowizna I – zakończono eksploatację surowców na terenie ww. obszarów i terenów górniczych. Obecnie odbywa się na nich proces rekultywacji. Zgodnie rejestrem złóż zawartym w „Bilansie ...” złożo „Filipowizna” posiada 3 tys. ton zasobów geologicznych bilansowych, zaś złożo „Filipowizna I” nie figuruje;
- obszar i teren górniczy „Marcinów”, wyznaczony został w decyzji koncesyjnej Nr 10-5/1/38 Wojewody Łódzkiego z dnia 28.03.2000 r. znak: PZ.SI/VIII-7412/2/2000, dla Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Chorzenicach, na wydobywanie kopalin ze złoża kruszywa naturalnego „Marcinów”, eksploatację prowadził zakład górniczy „Marcinów” należący do Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Chorzenicach; koncesja na wydobycie wygasła w dniu 30.04.2010 r.;
- obszar i teren górniczy „Dąbrówka”, wyznaczony został w decyzji koncesyjnej Nr 46/2002 udzielonej przez Starostę Pajęczańskiego z dnia 23.09.2002 r. znak: RS.V.7520/3/2002, dla Przedsiębiorstwa Usługi Transportowe Skup i Sprzedaż Artykułów Przemysłowych Stefan Pacak, na wydobywanie kopalin ze

złoża kruszywa naturalnego – piasku „Dąbrówka”; koncesja jest ważna do 22.09.2012 r – w dniu 31 grudnia 2005 r. zaniechano eksploatacji złoża „Dąbrówka”;

- obszar i teren górniczy „Dąbrówka II”, wyznaczony został w decyzji koncesyjnej Nr 59/2004 udzielonej przez Starostę Pajęczańskiego z dnia 12.10.2004 r. znak: RS.V.7510/5/2004, udzielonej właścicielowi zakładu Usługi Transportowe Skup i Sprzedaż Artykułów Przemysłowych Stafan Pacak, na wydobywanie kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego – piasku „Dąbrówka II”, w obrębie działek oznaczonych na mapie ewidencji gruntów numerami 271, 272, 273/1 w miejscowości Dąbrówka (pow. 1,27 ha), koncesja jest ważna do 11.10.2014 r.;
- obszar i teren górniczy „Bieliki” - wyznaczony został w decyzji koncesyjnej Nr 86/2010 udzielonej przez Starostę Pajęczańskiego z dnia 19.10.2010 r. znak: OS.V.7510/5/2010, firmie Usługi Transportowe Skup i Sprzedaż Artykułów Przemysłowych Stafan Pacak, na wydobywanie kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego „Bieliki”, w obrębie działek oznaczonych na mapie ewidencji gruntów numerami 324/2, 327/2, 329/2, 333/2, 337, 341/1 w miejscowości Bieliki (pow. 1,99 ha), koncesja jest ważna do 18.10.2020 r.;
- obszar i teren górniczy „Bieliki I” - wyznaczony został w decyzji koncesyjnej Nr 88/2010 udzielonej przez Starostę Pajęczańskiego z dnia 25.10.2010 r. znak: OS.V.7510/6/2005, firmie Usługi Transportowe Skup i Sprzedaż Artykułów Przemysłowych Stafan Pacak, na wydobywanie kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego – piasku i piasku ze żwirem - „Bieliki I”, w obrębie działki oznaczonej na mapie ewidencji gruntów 318/1 w miejscowości Bieliki (pow. 1,99 ha), koncesja jest ważna do 25.10.2020 r..

W styczniu 2011 r. Marszałek Województwa Łódzkiego wydał decyzję w sprawie udzielenia koncesji Panu Kowalskiemu Andrzejowi i Pani Kowalskiej Iwonie (Gospodarstwo Rolno – Usługowe „KOWAL” s.c. z siedzibą w Wiewiórowie) na rozpoznanie złoża kruszywa naturalnego „Bieliki II” – pismo z dnia 31 stycznia 2011 r. znak: RO.V-CF-7512-56/10/2011. Działalność będzie prowadzona na działkach o nr ewidencyjnych nr 307/1, 310/1, 313/2, 151, 365, 153 w obrębie 1 - Bieliki na powierzchni ok. 9 ha. W zakres dokumentowania zostało włączone złożo „Bieliki I” udokumentowane w Bielikach na działce nr ew. 318/1.

Zgodnie z pismem Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi znak: ROV.7427.34.2011.CF z dnia 31 maja 2011 r. przyjęto bez zastrzeżeń dokumentację geologiczną w kat. C1 złoża kruszywa naturalnego „Bieliki II”.

W maju 2011 r. Starosta Powiatowy w Pajęcznie wydał decyzję w sprawie udzielenia koncesji Przedsiębiorstwu Wielobranżowemu „PACAK” s.c. z siedzibą w Sulmierzycach) na rozpoznanie złoża kruszywa naturalnego (piasku ze żwirem) „Bieliki III” – pismo z dnia 6 maja 2011 r. znak: OS.6523.4.2011. Działalność będzie prowadzona na działkach o nr ewidencyjnych nr 345/1, 350/1, 356/1 w obrębie 1 - Bieliki na powierzchni ok. 2 ha.

Zgodnie z pismem Starosty Powiatowego w Pajęcznie znak: GO.6528.2.2011 z dnia 27 lipca 2011 r. przyjęto bez zastrzeżeń dokumentację geologiczną w kat. C1 złoża kruszywa naturalnego „Bieliki III”.

We wrześniu 2011 r. Marszałek Województwa Łódzkiego wydał decyzję w sprawie udzielenia koncesji SANDWIN Sp. z o.o. z siedzibą w Bełchatowie na rozpoznanie złoża kruszywa naturalnego „Sulmierzyce” – pismo z dnia 29 września 2011 r. znak: ROV.7422.1.60.2011.CF. Działalność będzie prowadzona na działkach o nr ewidencyjnych nr 1327 i 1328 w obrębie 17 - Sulmierzyce na powierzchni ok. 4 ha.

Zgodnie z pismem Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi znak: ROV.7427.73.2011.CF z dnia 30 grudnia 2011 r. przyjęto bez zastrzeżeń dokumentację geologiczną w kat. C1 złoża kruszywa naturalnego (piasku) „Sulmierzyce”.

3.5 Warunki hydrogeologiczne

Na potrzeby niniejszego podrozdziału wykorzystano dokumentację hydrogeologiczną następujących ujęć wód podziemnych:

- ujęcie „Sulmierzyce”,
- ujęcie „Dąbrówka”,
- ujęcie „Wola Wydrzyna” (dawny PGR).

Na terenie gminy można wyróżnić cztery piętra wodonośne:

- jurajskie,
- kredowe,
- trzeciorzędowe,
- czwartorzędowe.

Badania hydrogeologiczne ujęcia wód podziemnych we wsi Dąbrówka (wschodnia część gminy) umożliwiły na charakterystykę ww. poziomów.

Poziom jurajski nawiercony został w jasnoszarych wapieniach na głębokości około 105 m. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody na głębokości 105 m, a ustalonym na głębokości około 11,0 m.

Poziom kredowy został nawiercony w piaskowcach drobnoziarnistych i wapieniach twardych na głębokości około 120,0 – 126,0 m. Warstwa wodonośna została nawiercona na głębokości około 100,0 m. Charakteryzuje się ona napiętym zwierciadłem.

Poziom trzeciorzędowy jest związany z osadami piaszczystymi. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody nawierconym na głębokości około 80,0 m, a ustalonym na głębokości około 10,0 m.

Czwartorzędowy poziom wodonośny występuje w utworach piaszczysto-żwirowych o miąższości około 54 m. W zachodniej i północno – zachodniej części gminy (ujęcie we wsi Wola Wydrzyna – dawny PGR) udokumentowano występowanie generalnie jednej warstwy wodonośnej w obrębie przewierconych utworów czwartorzędowych. Warstwę wodonośną nawiercono na głębokości 22,0 m. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości około 11,0 m poniżej powierzchni terenu tj. na rzędnej około 190,0 mnpm.

W centralnej części gminy (okolice wsi Sulmierzyce) czwartorzędowy poziom wodonośny występuje w utworach gliniasto - piaszczystych o miąższości około 60,0 m. Warstwę wodonośną nawiercono na głębokości około 63,0 m. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości około 25,0 m.

Na terenie gminy Sulmierzyce są zlokalizowane dwa głębinowe ujęcia wód podziemnych, z których czerpana jest woda m.in. dla potrzeb bytowych (wodociągi):

- ujęcie „Sulmierzyce”,
- ujęcie „Dąbrówka”.

Na ujęcie wody „Sulmierzyce” składają się trzy studnie o głębokości około 125 m (0,2 – 63 m – czwartorzęd: gliny, pospółka z otoczkami, pył piaszczysty, 63 – 125 m – kreda dolna: wapień, ił, piaskowiec) i ustalonych zasobach eksploatacyjnych $Q = 134 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 25,5 - 38,0 \text{ m}$,

Drugie ujęcie – „Dąbrówka” składa się z dwóch studni: E-2 o głębokości 101 m (1,0 – 79,0 m – czwartorzęd: piasek, żwir z piaskiem, ił, glina zwałowa, 79,0 – 105 m – trzeciorzęd: ił, piasek, mułeczek, 105,0 – 109,0 m

– jura: wapień jasnoszary) i ustalonej wydajności $Q = 77,1 \text{ m}^3/\text{h}$ i $s = 10,41 \text{ m}$ oraz PVI/VII-2 o ustalonej wydajności $Q = 63,00 \text{ m}^3/\text{h}$ i $s = 30,57 \text{ m}$. Zasoby eksploatacyjne ujęcia ustalono w wysokości $Q=77,1 \text{ m}^3/\text{h}$.

Na obszarze gminy oprócz w/w wymienionych zlokalizowane są jeszcze następujące ujęcia wód podziemnych (o mniejszym znaczeniu lub nieczynne):

- ujęcie w Dworszowicach Pakoszowych (nieczynne) – $Q = 2,4 \text{ m}^3/\text{h}$, $s = 10,8 \text{ m}$, o głębokości 23 m (0,2 – 23 m – czwartorzęd: żwir, piasek średni, glina zwałowa,
- ujęcie w Chorzenicach - dawna gorzelnia (nieczynne) – $Q = 97,0 \text{ m}^3/\text{h}$, $s = 8,4 \text{ m}$, o głębokości 103 m,
- ujęcie w Woli Wydrzynie - dawny PGR – (nieczynne) – 3 studnie – łączna $Q = 107,9 \text{ m}^3/\text{h}$ – s – od 9,5 m do 19,0 m i głębokości od 37,5 m (2,3 – 35,7 m – czwartorzęd: glina pylasta, mułek, pył piaszczysty, piasek, otoczaki, 35,5 – 37,5 m – trzeciorzęd: piasek gruboziarnisty, ił pylasty, gładzowisko zaglinione) do 40 m.

Na obszarze prawie całej gminy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 408 Niecka Miechowska (zbiornik szczelinowo - porowy) na podłożu zbudowanym głównie z utworów mezozoicznych – wiek utworów wodonośnych – kreda górna. Jest to zbiornik o powierzchni całkowitej 4080 km².

W północno - zachodniej części gminy znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 326 Częstochowa (zbiornik szczelinowo – krasowy – wiek utworów wodonośnych – górna jura) Jest to zbiornik o powierzchni całkowitej 3257 km².

3.6 Przydatność gruntów pod budownictwo

Grunty utworzone w czwartorzędzie w dużej mierze są korzystne do celów budownictwa. Dotyczy to zwłaszcza gruntów wytworzonych z plejstocęńskich glin zwałowych, żwirów i piasków, piasków wodnolodowcowych górne, lokalnie z wkładkami mułków, miejscami na glinach zwałowych.

Do gruntów o najsłabszych warunkach pod budownictwo należy zaliczyć te wytworzone z plejstocęńskich piasków rzecznych tarasów nadzalewowych niższych i wyższych oraz holocęńskich piasków rzecznych, częściowo humusowych, namułów piaszczystych tarasu zalewowego, den dolinnych i zagłębień bezodpływowych.

Pod budynkami, drogami, groblami ukształtowały się tzw. grunty nasypowe; ich miąższość jest zróżnicowana w zależności od stopnia skomplikowania morfologii danego terenu.

Głębokość przemarzania gruntów na obszarze gminy Sulmierzyce wynosi 1,0 m (strefa tej wartości obejmuje Polskę środkową i wschodnią). W gruntach wysadzinowych (wszystkie grunty zawierające ponad 10% cząstek o średnicy zastępczej poniżej 0,002 mm i grunty organiczne) głębokość posadowienia nie powinna być mniejsza od głębokości przemarzania (mierzy się ją od projektowanego poziomu terenu lub posadzki piwnic w nieogrzewanych budynkach) (Szponar, 2003).

3.7 Gleby

Z ogólnej powierzchni gminy wynoszącej 8 272 ha - użytki rolne stanowią 78% i zajmują przeszło 6 400 ha. Przeważają gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego i dobrego: pseudobielicowe brunatne wylugowane i pseudogleje oraz gleby rdzawe, kompleksu żytniego słabego.

Najlepsze gleby - klas bonitacyjnych II – III - IV występują w południowej części gminy, słabsze V - VI klasy w północnej części.

Gleby w gminie są w znacznym stopniu zakwaszone, ponad 70 % ogólnych powierzchni gruntów w gminie, stanowią gleby bardzo kwaśne i kwaśne.

3.8 Wody powierzchniowe

Obszar gminy znajduje się w dorzeczu rzeki Warty i jej dopływów m. in. Widawki.

Przez teren gminy przepływają rzeki:

- Rzeką Krasówka - przepływa przez północną część gminy w rejonie wsi Łęczyska, Kuźnica, Winek, prowadzi wyłącznie wody z odwodnienia Kopalni „Bełchatów” odpowiadające II klasie czystości,
- Dopływ z Bogumiłowic - przepływający przez zachodnią część gminy w rejonie Dworszowic Pakoszowych, Bogumiłowic i Woli Wydrzyny (ciek administrowany przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Terenowy Inspektorat w Wieluniu).

Na terenie gminy znajdują się większe kompleksy stawów w miejscowościach:

- Bieliki,
- Winek.

Stawy hodowlane w Woli Wydrzynie zostały osuszone na skutek prowadzenia odwodnienia złoża „Pole Szczerców”. Dla terenu po byłym gospodarstwie rybackim w celu zmiany sposobu zagospodarowania należy przeprowadzić proces rekultywacji.

We wsi Winek - zbiornik wodny powstał dzięki wykorzystaniu wód z odwodnienia odkrywki Bełchatów.

Zmeliorowane tereny występują we wsiach:

- Dworszowice – szacowany obszar działania melioracji: 117,4 ha,
- Ostrołęka – szacowany obszar działania melioracji: 49,3 ha,
- Wola Wydrzyna - szacowany obszar działania melioracji: 135,5 ha.

3.9 Zagrożenie powodziowe

Zagrożenie powodziowe na terenie gminy nie występuje. Rzeką Krasówka oraz istniejące cieki wodne są wystarczającymi odbiornikami wód opadowych.

3.10 Klimat

Warunki klimatyczne gminy Sulmierzyce nie odbiegają od warunków występujących na terenie całego województwa łódzkiego. Małe deniwelacje terenu, brak znaczących zbiorników wodnych oraz wielkich kompleksów leśnych potwierdza ww. stwierdzenie. Klimat przejściowy charakteryzuje się dużą zmiennością warunków pogodowych. Klimat obszaru gminy podobnie jak i całego województwa jest kształtowany przede wszystkim przez przeważającą w ciągu roku równoleżnikową cyrkulację mas powietrza. Dominuje wpływ wilgotnych mas powietrza polarno - morskiego oraz polarno - kontynentalnego.

W południowo – wschodniej części gminy zlokalizowane są duże arealy terenów otwartych. Powoduje to zwiększenie siły wiatru w kierunku zachodnim. Wobec powyższego klimat w ww. części gminy tworzy korzystne warunki dla lokalizacji elektrowni wiatrowych (alternatywne źródło energii).

3.11 Powietrze atmosferyczne

Gmina znajduje się w polu oddziaływania największej w Europie elektrowni ciepłej w Bełchatowie - opalanej węglem brunatnym z pobliskiej odkrywki Bełchatów. Zaostrzenie w naszym kraju przepisów ochrony powietrza oraz wejście do Unii Europejskiej, w tym podpisanie przez Rząd „Drugiego Protokołu Siarkowego” sprawia, że ograniczenie emisji 862 z Elektrowni stanowi kluczowy punkt realizacji przez Polskę wynikających z niego zobowiązań międzynarodowych.

Wielkość redukcji emisji dwutlenku siarki w Elektrowni w wyniku odsiarczania spalin wzrosła ponad dwukrotnie, niemniej jednak nadal emisja dwutlenku siarki oraz tlenków azotu pochodząca z Elektrowni jest bardzo wysoka.

3.12 Lasy

Pod koniec 2009 r. r lesistość gminy wynosiła prawie 15,6% (wartość niższa niż obowiązująca na terenie województwa łódzkiego) a powierzchnia gruntów leśnych wynosiła 1302,6 ha. Ze względu na realizację odkrywki Szczerców - zlokalizowanej głównie na terenie leśnym - lesistość gminy będzie ulegać stopniowemu zmniejszaniu. Wskazane jest podniesienie lesistości gminy poprzez zalesienie nieużytków i obszarów słabo przydatnych rolniczo drzewostanem liściastym, jako bardziej odpornym na zanieczyszczenie środowiska powodowane przez Bełchatowski Kompleks Paliwowo - Energetyczny.

3.13 Walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszary i elementy prawnie chronione

Pod względem przyrodniczym gmina Sulmierzyce jest relatywnie uboga. Bliskość kopalni węgla brunatnego („Pole Szczerców”, „Pole Bełchatów”) oraz rolniczy charakter gminy wpłynęły na stopniowe ubożenie walorów środowiskowych. Niska lesistość (około 15,6%), rzadka sieć rzeczna, stosunkowo gęsta sieć osadnicza wpłynęły na rozrzedzenie zwartych kompleksów przyrodniczych, często degradując istniejące ekosystemy.

Najbardziej cennymi pod względem przyrodniczym na terenie gminy są zespoły dworsko – parkowe wpisane do rejestru zabytków:

- zespół dworsko – parkowy w Chorzenicach,
- zespół dworsko – parkowy w Woli Wydrzynie.

Na terenie gminy występują dwa pomniki przyrody:

- 2 jesiony wyniosłe i klon pospolity, usytuowane w parku we wsi Chorzenice, na terenie Szkoły Podstawowej,
- 4 dęby szypułkowe, usytuowane we wsi Ksawerów na gruntach Funduszu Ziemi powołane Zarządzeniem Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17).

Lasy zlokalizowane w rejonie wsi Ksawerów, Dąbrowy i Stanisławowa są lasami ochronnymi.

Do obszarów chronionych odrębnymi przepisami należą:

- gleby chronione – klas II - III – IV,
- tereny udokumentowanych złóż.

Do podstawowych zadań w zakresie ochrony środowiska gminy Sulmierzyce należy zaliczyć:

- ochronę ciągów ekologicznych związanych z występowaniem dolin rzecznych: Krasówki, Dopływu z Bogumiłowic, Strugi Sulmierzyckiej i cieków wodnych, poprzez ustanowienie zakazu zabudowy;
- ochronę lasów państwowych i prywatnych poprzez obowiązek prowadzenia zadań zachowawczych i pielęgnacyjnych, zakaz melioracji oraz zakaz zabudowy;
- wyznaczenie terenów przeznaczonych do dolesień, obejmujących: nieużytki, grunty rolne, słabo przydatne do produkcji rolnej, scalające istniejące kompleksy leśne;
- pełną ochronę pozostałych istniejących terenów zielonych, w tym zieleni w ramach terenów zurbanizowanych, poprzez: wykluczenie lokalizacji zabudowy oraz zalecenie przeprowadzenia rewaloryzacji zabytkowych parków w: Chorzenicach i Woli Wydrzynie;

- ochronę istniejących nasadzeń z zaleceniem nowych nasadzeń w ramach układu komunikacyjnego oraz dla osłony obiektów dysharmonijnych i agresywnych w krajobrazie sytuowanych w terenach aktywności gospodarczej;
- w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji i odbioru wód powierzchniowych na terenach rolnych należy chronić istniejącą sieć rowów;
- wykorzystanie naturalnego potencjału gminy w celu tworzenia alternatywnych źródeł pozyskiwania energii (np. elektrownie wiatrowe).

4. Uwarunkowania rozwoju wynikające z potencjału kulturowego

4.1. Historia

Znaleziska archeologiczne, które miały miejsce w 1934 r. we wsiach Dąbrowie i Stanisławów, potwierdzają życie człowieka na terenie dzisiejszej gminy Sulmierzyce już między 800 a 400 rokiem p.n.e. Pierwszym dokumentem jest zapis kronikarza z 1402 r. dotyczący erygowania parafii Sulmierzyce. Nazwa osady podobno pochodzi od rycerza Sulimira. Rozległy klucz dóbr w 1500 r. należał do Sulimirskich, znanego rodu w Sieradzkim. Jan Sulimirski w 1552 roku płacił do Skarbu Państwa podatek od 27 osad, 5 młynów i 2 karczm. Pod koniec XVIII w. dobra przeszły w posiadanie Turskich - głównych fundatorów dzisiejszego kościoła. W drugiej połowie XIX stulecia z częściowej parcelacji dóbr, wydzielono obszerniejszy plac przylegający do wsi, na którym powstał rynek, zabudowany następnie przez ludność napływową, nazywaną okupnikami albo przybyszami. Na rynku stała karczma dworska i odbywały się targi. Dziś stanowi ona zieleniec - ozdobę Sulmierzyc.

Parafia Sulmierzyce erygowana została w 1402 r. Na miejscu pierwszej kaplicy zbudowano z modrzewia kościół, który w 1799 r. spłonął. Obecny kościół, pierwotnie jednonawowy, murowany - zbudowano w latach 1800 - 1822 w stylu klasycystycznym. Z rozrostem parafii dobudowano w latach 1892 - 94 dwie nawy boczne. Kościół zdobiły trzy wieże gloriety, które wraz z głównym dachem i sklepieniem spłonęły od pioruna 1934 r. Zniszczeniu uległy również dwa boczne ołtarze barokowe z XVII w.

W czasie okupacji kościół został obrabowany i zamieniony na magazyn. Zrabowano również dzwon „JAN”, który podczas I wojny Światowej ocalał ze względu na swój ciężar. W kościele zachowało się wiele cennych zabytków. Ołtarz główny w stylu klasycystycznym z 1872 r., obraz Jasińskiego, Gersona, oraz wiele innych.

Przy kościele znajduje się cmentarz wiejski, na którym znajduje się mogiła powstańców poległych w Chorzenicach w dniu 4 lipca 1863 r.

Chorzenice są wsią o zdecydowanie największej ilości reliktyw kulturowych i architektonicznych. Rodzina Chorzeńskich (skąd nazwa wsi) dbała o rozwój stylowej zabudowy, czego efektami są m.in. dworek klasycystyczny z XVIII w., gorzelnia oraz budynek dawnej oranżerii jak i lamus z 1 poł. XVII w. (w stylu późnego renesansu).

Bogumiłowice należą do najstarszych wsi gminy Sulmierzyce. Pierwsze zapiski świadczą, iż rozwój następował od połowy XIV w. (1361 r.). Przed II Wojną Światową działała w Bogumiłowicach komórka radykalnego ruchu ludowego.

Dworszowice Pakoszowe, Ostrołęka oraz Piekary są kolejnymi przykładami wsi o bogatej historii (dwie pierwsze zostały rozbudowane na parcelach pofolwarczych z licznymi stanowiskami archeologicznymi z epoki kamienia, brązu i neolitu, wieś Piekary powstała w XII w. jako wieś służebna).

4.2 Osadnictwo

Sieć osadnicza w gminie Sulmierzyce rozlokowana jest wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na wsiach zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza jest głównie murowana, o dachach dwuspadowych. Zabudowa drewniana, to przede wszystkim obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Większość z nich cechuje zły stan techniczny lub ulega dewastacji. Zabudowa sakralna, rezydencjonalna z założeniami parkowymi, stanowi dominantę wsi: Sulmierzyce, Bogumiłowice, Dworszowice Pakoszowe, Wola Wydrzyna, Chorzenice. Głównym i podstawowym ośrodkiem obsługującym gminę są Sulmierzyce, natomiast ośrodki uzupełniające to: Dworszowice Pakoszowe, Bogumiłowice, Chorzenice, Kuźnica.

4.3 Wartości kulturowe objęte ochroną

4.3.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Lp.	wieś:	rodzaj zabytku:	wiek:	adres:
1.	Chorzenice	park dworski	XVIII/XIX w.	Chorzenice nr 47
		dwór	1 poł. XIX w.	Chorzenice nr 47
		oranżeria	1 poł. XIX w.	Chorzenice nr 47
		dwór – lamus (pierwotnie dwór, później lamus)	1 poł. XVII w.	Chorzenice nr 47
2.	Wola Wydrzyna	park pałacowy	XVIII/XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1
		dwór d. pałac	XVIII/XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1
		oficina	2 poł. XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1

4.3.2 Obiekty wciągnięte do gminnej ewidencji zabytków

Lp.	wieś:	rodzaj zabytku:	wiek:	adres:
1.	Chorzenice	czworak	2 poł. XIX w.	Chorzenice nr 47
		gorzelnia	1886 r.	Chorzenice nr 47
		magazyn	1886 r.	Chorzenice nr 47
		obora	1886 r.	Chorzenice nr 47
		ogrodzenie	XIX w.	Chorzenice nr 47
		zespół dworski	XVI – XIX w.	Chorzenice nr 47
		chałupa	1920 – 1923 r.	Chorzenice nr 65
2.	Piekary	chałupa	1863 r.	Piekary nr 51
		chałupa	przed 1900 r.	Piekary nr 52
3.	Sulmierzyce	kościół parafialny rzymsko - katolicki Św. Erazma	1800 – 1806 r.	
		spichlerz na terenie kościoła pw. Św. Erazma	koniec XIX w.	
		dzwonnica na terenie kościoła pw. Św. Erazma	1806 r.	
		zespół kościelny kościoła pw. Św. Erazma	1800 – 1875 r.	
		tartak	1936 r.	brak danych

		olejarnia	1937 r.	brak danych
		dom	1830 r.	ul. Kościuszki 5
		urząd	1900 r.	ul. Kościuszki 19
		chałupa	1919 r.	ul. Krasickiego 5
		chałupa	1910 r.	ul. Krasickiego 19
		dom	1906 r.	ul. Strażacka 10
		chałupa z oborą	1922 r.	ul. Wolska 11
4.	Wola Wydrzyna	gorzelnia w ramach zespołu dworsko - parkowego	koniec XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1
		obora podworska w ramach zespołu dworsko - parkowego	koniec XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1
		obora podworska w ramach zespołu dworsko - parkowego	koniec XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1
		spichlerz w ramach zespołu dworsko - parkowego	koniec XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1
		zespół dworski w ramach zespołu dworsko - parkowego	XIX w.	Wola Wydrzyna nr 1

Cmentarze wciągnięte do ewidencji zabytków:

Lp.	wieś:	rodzaj cmentarza / wyznanie	wiek:
1.	Dworszowice Pakoszowe	Rzymsko – katolickie	XIX w.
2.	Stanisławów	Żydowski	2 poł. XIX w.
3.	Sulmierzyce	rzymsko – katolicki	2 poł. XIX w.

4.3.3 Układy przestrzenne historycznych miejscowości wciągnięte do gminnej ewidencji zabytków

lp.	wieś	rok powstania / wiek
1.	Bogumiłowice	1361 r.
2.	Chorzenice	1372 r.
3.	Dworszewice Pakoszowe	brak danych
4.	Piekary	1367 r.
5.	Sulmierzyce	brak danych

4.3.4 Stanowiska archeologiczne

Nr obszaru	Lokalizacja	Nr stanowiska na obszarze	Nr stanowiska w miejscowości	Chronologia	Kultura
79-50	Bieliki	8	1	późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
		9	2	epoka brązu	łużycka
				Okres wczesnorzymski	przeworska
				późne średniowiecze	
		10	3	epoka kamienia	okres pradziejowy
				Okres wczesnorzymski	przeworska
				wczesne średniowiecze	
				późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
	Kąty	11	1	epoka brązu	łużycka
		12	2	epoka brązu	łużycka
		13	3	epoka kamienia	okres pradziejowy
				epoka brązu	łużycka
		14	4	epoka kamienia	okres pradziejowy
				epoka brązu	łużycka
		15	5	Okres wczesnorzymski	przeworska
				wczesne średniowiecze	
	Trzciniec	16	1	epoka kamienia	okres pradziejowy
				?	okres pradziejowy
				Okres wczesnorzymski	przeworska
				wczesne – późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
		17	2	epoka brązu	łużycka
		18	3	epoka kamienia	okres pradziejowy
				epoka brązu	łużycka
	Bieliki	19	4	Okres wczesnorzymski	przeworska
				późne średniowiecze	
78-50	Bieliki	26	5	Okres wczesnorzymski	przeworska
		27	6	IV – V epoka brązu	łużycka
				okres nowożytny	
		28	7	okres nowożytny	
		29	8	Okres wczesnorzymski	przeworska
		30	9	Okres wczesnorzymski	przeworska
	Chorzenice	32	1	IV – V epoka brązu?	łużycka?
		33	2	Okres wczesnorzymski?	przeworska
		34	3	okres nowożytny	
		35	4	okres nowożytny	
		36	5	okres nowożytny	
		37	6	okres nowożytny	
		38	7	okres nowożytny	
		39	8	epoka brązu?	okres pradziejowy

				okres nowożytny	
		40	9	okres nowożytny	
		41	10	Okres wczesnorzymski?	przeworska?
				okres nowożytny	
		42	11	Okres wczesnorzymski?	przeworska?
	Dąbrówka	43	2	okres nowożytny	
	Marcinów	79	1	Okres wczesnorzymski	przeworska
		80	2	Okres wczesnorzymski?	przeworska?
				wczesne – późne średniowiecze	
		81	3	Okres wczesnorzymski?	przeworska?
				okres nowożytny	
		82	4	Okres wczesnorzymski	przeworska
		83	5	Okres wczesnorzymski?	przeworska?
		84	6	halsztat?	łużycka?
	Chorzenice	89	12	okres nowożytny	
78-49	Kuźnica	1	1	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
	Wola Wydrzyna	3	3	okres nowożytny	
		4	4	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				Okres wczesnorzymski?	przeworska
				wczesne – późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
				?	?
		5	5	Okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
		6	6	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
		7	7	okres nowożytny	
		8	8	okres nowożytny	
		9	9	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
		10	10	Halsztat	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
		11	11	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
	Bogumiłowice	12	8	neolit – epoka brązu	okres pradziejowy
				III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
		13	9	neolit – wczesna epoka brązu	okres pradziejowy
				Okres wczesnorzymski	przeworska

				okres nowożytny	
				?	?
	Piekary	14	1	III – IV epoka brązu	łużycka
	Bogumiłowice	15	10	epoka brązu - Ia	łużycka?
		16	11	neolit – wczesna epoka brązu	okres pradziejowy
				wczesne – późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
				?	?
	Wola Wydrzyna	17	12	Halsztat	łużycka
		18	13	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
	Sulmierzyce	19	1	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
	Wola Wydrzyna	20	14	neolit – wczesna epoka brązu	okres pradziejowy
				?	?
		21	15	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				Okres wczesnorzymski b-d?	przeworska
				okres wczesnego średniowiecza.c	
				okres wczesnego średniowiecza?	
				okres nowożytny	
				?	?
		22	16	Okres wczesnorzymski	przeworska
				okres wczesnego średniowiecza.c	
				okres nowożytny	
		23	17	Halsztat	łużycka
				okres nowożytny	
		24	18	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
		25	19	wczesne – późne średniowiecze?	
		26	20	Neolit	okres pradziejowy
				III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
	Sulmierzyce	32	2	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
		33	3	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
		34	4	V epoka brązu	łużycka
				późne średniowiecze – okres nowożytny	
		35	5	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka

				Okres wczesnorzymski	przeworska
				wczesne – późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
				?	?
		36	6	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				Okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
				?	?
		37	7	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	okres pradziejowy
		38	8	późny lateński – okres wczesnorzymski	przeworska
				późne średniowiecze - okres nowożytny	
				?	?
		39	9	Neolit	okres pradziejowy
		40	10	Okres wczesnorzymski	przeworska
				?	?
		41	11	neolit - epoka brązu	okres pradziejowy
				III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				Okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
		42	12	Okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
		43	13	Okres wczesnorzymski	przeworska
				późne średniowiecze - okres nowożytny	
		44	14	neolit – wczesna epoka brązu	okres pradziejowy
		45	15	późne średniowiecze - okres nowożytny	
		46	16	okres nowożytny	
		47	17	okres nowożytny	
		48	18	późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				wczesne – późne średniowiecze	
	Markowizna	50	1	neolit – epoka brązu	okres pradziejowy
				III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka?
				okres wczesnorzymski B-C	przeworska
				wczesne średniowiecze B-C	
				okres nowożytny	
		51	2	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska

				okres nowożytny	
				?	?
		52	3	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
	Nowa Wieś	53	1	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				Okres wczesnorzymski B2-C	przeworska
				okres nowożytny	
				?	okres pradziejowy
		54	2	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
		55	3	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				Okres wczesnorzymski	przeworska
				?	?
		56	4	okres wczesnorzymski C	
		57	5	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
				późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				?	?
	Sulmierzyce	58	19	wczesne – późne średniowiecze?	
				okres nowożytny	
				?	?
		59	20	neolit – wczesna epoka brązu	okres pradziejowy
				wczesne – późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
				?	?
		60	21	późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
				?	?
		61	22	późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				wczesne – późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
		62	23	późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				neolit?	okres pradziejowy
				?	?
		63	24	późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	

		64	25	wczesne średniowiecze	
				wczesne – późne średniowiecze	
	Nowa Wieś	65	6	Neolit	kultura pucharów lejkowych
		66	7	Neolit	KPL?
				Neolit	okres pradziejowy
				późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				wczesne średniowiecze	
		67	8	neolit – epoka brązu	okres pradziejowy
				późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
		68	9	Halsztat	łużycka
		69	10	wczesny lateński?	łużycka – gr.kl?
				okres nowożytny	
		70	11	III epoka brązu – średniowiecze.la	łużycka
				późny lateński - okres wczesnorzymski	przeworska
				okres nowożytny	
	Kuźnica	71	3	okres nowożytny	
		72	4	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
		73	5	IV epoka brązu	łużycka
		74	2	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka
	Dąbrówka	75	2	III epoka brązu – środkowy lateński	łużycka?
	Łęczyńska	76	2	IV epoka brązu	łużycka
				okres nowożytny	
	Sulmierzyce	77	26	okres nowożytny	
		78	27	okres nowożytny	
		79	28	okres nowożytny	
		80	29	okres nowożytny	
		81	30	mezolit – neolit	okres pradziejowy
				okres nowożytny	
		82	31	okres nowożytny	
		83	32	okres nowożytny	
		84	33	Halsztat	łużycka
	Wola Wydrzyna	85	21	okres nowożytny	
	Dąbrówka	90	1	Halsztat	łużycka
77-49	Łęczyńska	34	1	III – IV epoka brązu - halsztat	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
78-48	Wola Wydrzyna	2	1	halsztat - lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
	Bogumiłowice	3	1	epoka brązu - lateński	łużycka

				okres nowożytny	
		4	2	Halsztat	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
	Wola Wydrzyna	5	2	wczesne – późne średniowiecze?	
	Bogumiłowice	14	3	epoka brązu - lateński	łużycka
				wczesne średniowiecze	
				wczesne średniowiecze	
		15	4	epoka brązu - lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	?
		20	5	epoka brązu - lateński	łużycka
				okres nowożytny	
				?	łużycka?
		42	6		łużycka?
				wczesne – późne średniowiecze	
					łużycka/ przeworska?
		43	7	epoka brązu - lateński	łużycka
				wczesne – późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
79-49	Dąbrowa	1	1	?	okres pradziejowy
		88	2	epoka kamienia	okres pradziejowy
				halsztat/lateński	łużycka
		89	3	epoka kamienia	okres pradziejowy
		90	4	?	okres pradziejowy
		91	5	późny neolit	KPL
		92	6	późny neolit	kultura ceramiki ceramiki grzebykowo- dołkowej
		93	7	Okres wczesnorzymski	przeworska
	Piekary	94	2	epoka kamienia	okres pradziejowy
				późne średniowiecze	
		95	3	schyłkowy paleolit	mazow.
				?	okres pradziejowy
				późne średniowiecze	
		96	4	epoka kamienia	okres pradziejowy
				Okres wczesnorzymski	przeworska
				późne średniowiecze	
		97	5	Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
		98	6	późne średniowiecze	
		99	7	Okres wczesnorzymski	przeworska
				późne średniowiecze	
		100	8	epoka kamienia	okres pradziejowy
				Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
		101	9	Halsztat	łużycka

				późne średniowiecze	
		102	10	epoka kamienia	okres pradziejowy
				halsztat?	łużycka
				późne średniowiecze	
	Anielów	103	1	późne średniowiecze	
		104	2	późne średniowiecze	
		105	3	Halsztat	łużycka
				późny okres rzymski (POR)	przeworska
		106	4	?	okres pradziejowy
	Sulmierzyce	107	34	mezolit?	okres pradziejowy
				Halsztat	łużycka
				III wczesne średniowiecze	
		108	35	późny okres rzymski (POR)	przeworska
				późne średniowiecze	
	Anielów	109	5	?	okres pradziejowy
				późne średniowiecze	
		110	6	epoka kamienia	okres pradziejowy
				?	okres pradziejowy
	Kodrań	124	1	epoka kamienia	okres pradziejowy
				wczesna epoka brązu	
		125	2	epoka brązu/halsztat	łużycka
		126	3	?	okres pradziejowy
		127	4	epoka kamienia	okres pradziejowy
		129	5	epoka brązu	łużycka
79-48	Dworszowice Pakoszowe	25	1	?	okres pradziejowy
		51	2	Halsztat	łużycka
				okres nowożytny	
		52	3	Halsztat	łużycka
		53	4	Halsztat	łużycka
		54	5	epoka kamienia	okres pradziejowy
				Halsztat	łużycka
		55	6	?	okres pradziejowy
		56	7	Halsztat	łużycka
		57	8	Neolit	KPL
				Halsztat	łużycka
		58	9	Mezolit	okres pradziejowy
				Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
		59	10	Halsztat	łużycka
		60	11	Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
		61	12	Okres wczesnorzymski	przeworska
				późne średniowiecze	
		62	13	epoka kamienia	okres pradziejowy
				Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
		63	14	epoka kamienia	okres pradziejowy
		64	15	epoka kamienia	okres pradziejowy
				?	okres pradziejowy
		65	16	późny okres rzymski (POR)	przeworska

		66	17	?	okres pradziejowy
		70	18	wczesna epoka brązu	okres pradziejowy
		71	19	?	okres pradziejowy
		72	20	epoka kamienia	okres pradziejowy
				?	okres pradziejowy
		73	21	Halsztat	łużycka
		74	22	Neolit	okres pradziejowy
				Halsztat	łużycka
		75	23	Halsztat	łużycka
		76	24	epoka brązu	łużycka
				Okres wczesnorzymski	przeworska
		77	25	epoka kamienia	okres pradziejowy
				halsztat?	łużycka
		78	26	Okres wczesnorzymski	okres pradziejowy
		79	27	epoka kamienia	okres pradziejowy
				Okres wczesnorzymski	okres pradziejowy
	Ostrołęka	80	1	Halsztat	łużycka
		81	2	Halsztat	łużycka
		82	3	epoka brązu	łużycka
		83	4	?	okres pradziejowy
	Dworszowice Pakoszowe	84	28	epoka kamienia	okres pradziejowy
				Halsztat	łużycka
		85	5	epoka kamienia	okres pradziejowy
				halsztat?	łużycka
				Okres wczesnorzymski	przeworska
		87	6	epoka brązu	łużycka
		88	7	V epoka brązu	łużycka
		89	8	późne średniowiecze	
		90	9	?	okres pradziejowy
	Ostrołęka	169	10	Neolit	KPL
				Halsztat	łużycka
		170	29	IV epoka brązu	łużycka
				Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
		171	11	epoka kamienia	okres pradziejowy
				?	okres pradziejowy
		172	12	IV epoka brązu	łużycka
		173	13	IV epoka brązu	łużycka
				Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
	Skapa	174	2	IV epoka brązu	łużycka
	Dworszowice Pakoszowe	178	30	Halsztat	łużycka
				późne średniowiecze	
		181	31	?	okres pradziejowy
				późne średniowiecze	
				okres nowożytny	
		182	32	?	okres pradziejowy
79-49	Sulmierzyce	148	36	epoka kamienia	okres pradziejowy
				późne średniowiecze	
79-48	Ostrołęka	183	14	Halsztat	łużycka

	Dworszowice Pakoszowe	184	33	epoka kamienia	okres pradziejowy
		185	34	pradzieje	okres pradziejowy
		186	35	Neolit?	okres pradziejowy
78-49	Piekary	149	11	KK/KB	okres pradziejowy
		150	12	pradzieje	Kultura pucharów lejkowych
				późne średniowiecze	
78-49	Sulmierzyce	91	36	epoka kamienia	okres pradziejowy
				okres nowożytny	
				późne średniowiecze	
	Piekary	92	11	Neolit?	okres pradziejowy
				pradzieje	okres pradziejowy
				okres nowożytny	
		93	13	okres nowożytny	
78-48	Bogumiłowice	86	12	pradzieje	okres pradziejowy
				okres nowożytny	
		87	13	epoka kamienia	okres pradziejowy

4.3.5 Dobra kultury współczesnej

Zgodnie z definicją zawartą w obowiązującej ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, za ww. dobra należy rozumieć dobra kultury nie będące zabytkami.

Po analizie uznano, że na terenie gminy Sulmierzyce do ww. należy zaliczyć przydrożne kapliczki i krzyże.

5. Uwarunkowania rozwoju wynikające ze stanu infrastruktury technicznej

5.1 Komunikacja drogowa

Układ komunikacji kołowej w gminie tworzą drogi: wojewódzka, powiatowe oraz gminne.

Przyjęta numeracja dróg wraz z danymi dotyczącymi długości wg stanu na kwiecień 2011 r. na podstawie materiałów pochodzących z Urzędu Gminy w Sulmierzyce.

5.1.1 Droga wojewódzka

Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 483 relacji Łask – Szczerców - Nowa Brzeźnica - Częstochowa (kierunek południkowy). Długość drogi w granicach gminy wynosi - 3,8 km.

5.1.2 Drogi powiatowe

Przez teren gminy przebiega 6 dróg powiatowych, w następujących kierunkach:

Droga Nr 1500E - Piotrków Tryb. – Kalisko – Sulmierzyce – Pajęczno,

Droga Nr 1900E - Chorzenice – Łękińsko,

Droga Nr 1901E - Żłobnica – Sulmierzyce – Dębowiec,

Droga Nr 3507E - Biała – Bogumiłowice – Piekary,

Droga Nr 3509E - Sulmierzyce – Brudzice – Dobryszyce,

Droga Nr 3947E - Radomsko – Sulmierzyce.

Łączna długość dróg powiatowych w granicach gminy wynosi 34,5 km.

5.1.3 Drogi gminne

Przez teren gminy Sulmierzyce przebiega 11 dróg gminnych, w następujących kierunkach:

Droga Nr 101088E - (Parchliny) – gr. gm. Szczerców - Leśna Niwa – Kuźnica – dł. 7,8 km,

Droga Nr 109208E - (Rekle) - gr. gm. Rząśnia – Dworszowice Pakoszowe – dł. 1 km,

Droga Nr 109217E - (Dąbrowa) – gr. gm. Rząśnia – Dworszowice Pakoszowe – gr. gm. Strzelce Wielkie (Antonina) – dł. 2,7 km,

Droga Nr 109251E – Kolonia Sulmierzyce – Kodrań – dł. 2,3 km,

Droga Nr 109252E – Wola Wydrzyna – Nowa Wieś – Eligiów – dł. 7,5 km,

Droga Nr 109253E – Nowa Wieś – Sulmierzyce – Dąbrowa – gr. gm. Strzelce Wielkie (Zamoście) – dł. 5,6 km,

Droga Nr 109254E – Stanisławów – Lesisko – Eligiów – gr. gm. Kleszczów (Dębina) – dł. 3,1 km,

Droga Nr 109255E – Dąbrówka – Kodrań - gr. gm. Kleszczów (Żłobnica) – dł. 2,2 km,

Droga Nr 109256E – Sulmierzyce – Dąbrowa – gr. gm. Strzelce Wielkie (Strzelce Wielkie) – dł. 2,1 km,

Droga Nr 109257E – Chorzenice – gr. gm. Lgota Wielka (Krzywanice) – dł. 2,1 km,

Droga Nr 112303E – (Dąbrówka) – gr. gm. Lgota Wielka – Kolonia Kąty – Trzciniec – Marcinów – dł. 2,2 km.

5.2 Infrastruktura techniczna

5.2.1 Zaopatrzenie w wodę

Podstawą zaopatrzenia gminy w wodę na cele bytowe, gospodarcze i przeciwpożarowe jest i nadal pozostanie system istniejących wodociągów zbiorowych, opartych o zasoby wód podziemnych. Gmina jest w 100% zwodociągowana. Na terenie gminy funkcjonują dwa ujęcia wody:

- Ujęcie głębinowe i stacja wodociągowa „Sulmierzyce”

Wydajność niniejszego ujęcia wynosi około 176,5 m³/h, co w przeliczeniu na okres doby daje łączną wartość niespełna 1760,5 m³/dobę. Strefa ochrony bezpośredniej od ujęcia wody wynosi 8,0 m, zaś ochrony pośredniej nie została ustalona. Na ujęcie wody „Sulmierzyce” składają się 3 studnie:

- studnia nr 1 - głębokość 130 m – wydajność - Q = 50,5 m³/h,

- studnia nr 2 - głębokość 126 m – wydajność - Q = 63m³/h,

- studnia nr 3 - głębokość 126 m – wydajność - Q = 63m³/h.

Z niniejszego ujęcia zaopatrywane w wodę są miejscowości: Anielów, Chorzenice, Dąbrowa, Dworszowice Pakoszowe, Kodrań, Ostrołęka, Piekary i Sulmierzyce.

- Ujęcie głębinowe i stacja wodociągowa „Dąbrówka”

Ujęcie „Dąbrówka” składa się z dwóch studni: E-2 o głębokości 101 m i ustalonej wydajności Q = 77,1 m³/h i s = 10,41 m oraz PVI/VII-2 o ustalonej wydajności Q = 63,00 m³/h i s = 30,57 m.

Strefa ochrony bezpośredniej od ujęcia wody wynosi 8,0 m, zaś ochrony pośredniej nie została ustalona.

Z niniejszego ujęcia zaopatrywane w wodę są miejscowości: Bogumiłowice, Dąbrówka, Eligiów, Łęczyska, Kuźnica, Markowizna, Nowa Wieś, Stanisławów, Winek.

Dodatkowo gmina Sulmierzyce kupuje wodę od sąsiedniej gminy Lgota Wielka z ujęcia „Wiewiórów” dla wsi Patyków i Marcinów.

Źródłem wody w sytuacjach awaryjnych mogą być również ujęcia wodociągowe istniejące w innych, sąsiednich gminach: Rząśnia i Strzelce Wielkie.

5.2.2 Odprowadzanie ścieków sanitarnych

W lipcu 2001 r. w Sulmierzycach została oddana do użytku biologiczna oczyszczalnia ścieków o wydajności 220 m³/dobę, typu ECOLO - CHIEF. Istnieje możliwość zwiększenia wydajności oczyszczalni do 400 m³/dobę. W 2006 r. oczyszczono około 30,0 dm³ ścieków.

W najbliższych latach przewidywana jest budowa sieci kanalizacyjnej we wsiach: Anielów, Bieliki, Chorzenice, Dąbrowa, Kodrań, Marcinów i Sulmierzyce Kolonia, a z pozostałych miejscowości dowóz ścieków.

Zgodnie z opracowaną koncepcją skanalizowania gminy planuje się budowę oczyszczalni ścieków w Bogumiłowicach dla obsługi m.in. wsi: Bogumiłowice, Piekary i Wola Wydrzyna.

5.2.3 Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

Odbiornikami wód opadowych na obszarze gminy są rzeka Krasówka, rzeka Dopływ z Bogumiłowic i jej dopływ Struga Sulmierzycka, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne, rowy melioracyjne oraz wszystkie biologicznie czynne powierzchnie gruntu.

5.2.4 Zasilanie w energię elektryczną

Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w gminie napowietrznymi liniami 15 kV wyprowadzonymi ze stacji 110/15kV „Wistka” znajdującej się na terenie gminy, we wsi Dworszowice Pakoszowe. Wokół ww. stacji obowiązuje strefa ochronna 150 m ograniczająca możliwość zagospodarowania terenu m. in. ze względu na oddziaływanie akustyczne stacji.

Istniejący system zasilania gminy Sulmierzyce powinien być zmodernizowany głównie w zakresie linii niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/04 kV z zasilającymi je liniami odgałęźnymi w celu zaspokojenia obecnych i perspektywicznych potrzeb elektroenergetycznych na poziomie lokalnym poszczególnych wsi.

Przez teren gminy przebiega linia napowietrzna 110 kV „GPZ Wistka - Trębaczew”. Strefa ochronna wzdłuż tej linii, w której występują ograniczenia możliwości zabudowy i zagospodarowania terenu, stanowi pas o szerokości 36 m.

Zgodnie z wytycznymi unijnymi uzupełnienie istniejących źródeł energii winny stanowić alternatywne źródła (np. elektrownie wiatrowe).

5.2.5 Zaopatrzenie w gaz

W gminie brak jest gazu przewodowego. Istnieje możliwość jego doprowadzenia gazociągiem wysokoprężnym. W rejonie Sulmierzyc planowana jest lokalizacja stacji redukcyjno - pomiarowej 1°

Istnieje również możliwość doprowadzenia gazu do gminy siecią średniego ciśnienia z gminy Kleszczów.

Obecnie zaopatrzenie w gaz następuje w systemie indywidualnym tj. z butli bądź zbiorników gazu płynnego lokalizowanych bezpośrednio u mieszkańców gminy.

5.2.6 Zaopatrzenie w energię ciepłą

Zaopatrzenie w ciepło do celów technologicznych, grzewczych i ciepłej wody użytkowej odbywa się w systemie rozproszonym w oparciu o źródła lokalne (kotłownie, paleniska domowe) z wykorzystaniem różnych nośników energii (paliw stałych i płynnych).

5.2.7 Telekomunikacja

Dynamiczny rozwój telekomunikacji w ostatnich latach spowodował, iż zdecydowana większość mieszkańców gminy ma dostęp do tego rodzaju usługi. Oprócz telefonii stacjonarnej coraz większa rzesza mieszkańców decyduje się na telefonię komórkową. W rejonie wsi Dąbrowa znajduje się stacja telefonii komórkowej.

Wraz z rozwojem telefonii następuje szybki rozwój Internetu.

5.2.8 Gospodarka odpadami

Gmina Sulmierzyce pozbywa się odpadów komunalnych za pomocą usług świadczonych przez prywatne firmy (w roku 2011 były to firmy REMONDIS, EKOREGION). Odpady są wywożone na wysypisko w Dylewie „A” w gminie Pajęczno. W przeszłości odpady nie były segregowane, jednakże w miarę rozwoju świadomości proekologicznej gmina będzie wprowadzać pojemniki służące temu celowi.

Dodatkowo na terenie gminy obowiązuje usuwanie nieczystości bytowych, stałych w ramach zorganizowanego systemu wywozu nieczystości.

6. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

6.1 Potrzeby gminy

Zgodnie z analizą SWOT i zapisami zawartymi w Programie Rozwoju Lokalnego gminy Sulmierzyce na lata 2009 – 2015 potrzeby gminy stanowią:

- Poprawa jakości życia społeczności lokalnej:
 - poprawa bezpieczeństwa publicznego,
 - wzrost kwalifikacji społeczności lokalnej,
 - poprawa dostępu do usług medycznych,
 - rozbudowa infrastruktury społeczeństwa informatycznego;
- Poprawa jakości infrastruktury technicznej:
 - poprawa stanu infrastruktury wodno – kanalizacyjnej,
 - poprawa jakości infrastruktury drogowej;
- Poprawa jakości infrastruktury społecznej:
 - zwiększenie dostępności infrastruktury medycznej,
 - poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej,
 - poprawa stanu zasobów mieszkaniowych;
- Ochrona środowiska naturalnego:
 - ochrona otaczającego środowiska przyrodniczego i kształtowanie ładu przestrzennego.

6.2 Możliwości rozwoju gminy

Możliwości rozwoju gminy zależą m.in. od:

- jakości przyjętych programów rozwojowych, dokumentów planistycznych wyznaczających kierunek zmian,
- umiejętności pozyskiwania oraz odpowiedniego wydatkowania funduszy
- precyzji i konsekwencji w realizacji zamierzeń i celów.

Zgodnie z „Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego”, Programem Rozwoju Lokalnego oraz innymi programami rozwojowymi (np. z zakresu infrastruktury technicznej) gmina ma

wyznaczone poszczególne zadania. Wyznacznikiem możliwości ich realizacji są głównie dostępne środki finansowe.

Władze gminy powinny przyjąć odpowiednią strategię, która umożliwi w jak największym stopniu zaspokojenie ww. potrzeb, co zagwarantuje znaczną poprawę warunków i jakości życia mieszkańców gminy.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

1.1 Podstawowe założenia ochrony środowiska przyrodniczego i jego zasobów

Koncepcję rozwoju zrównoważonego tzn. godzącego prawa przyrody z prawami ekonomii przyjęto jako podstawę kreowania polityki przestrzennej gminy.

W związku z powyższym za priorytetowe uznano:

- ochronę ciągów ekologicznych związanych z występowaniem dolin rzecznych; Krasówki, Dopływu z Bogumiłowic, Strugi Sulmierzyckiej oraz pozostałych cieków wodnych poprzez wykluczenie lokalizacji zabudowy,
- ochronę lasów państwowych i prywatnych poprzez obowiązek prowadzenia zadań zachowawczych i pielęgnacyjnych, zakaz melioracji oraz zakaz zabudowy,
- wyznaczanie terenów przeznaczonych do dolesień, obejmujących nieużytki, grunty rolne słabo przydatne do produkcji rolnej, scalające istniejące kompleksy leśne,
- ochronę pozostałych terenów zieleni, w tym zieleni w ramach terenów zurbanizowanych,
- respektowanie zasad ochrony w odniesieniu do obiektów i terenów objętych ochroną prawną,
- wykorzystywanie alternatywnych źródeł pozyskiwania energii (np. elektrownie wiatrowe, energia słoneczna)

W celu realizacji powyższych działań formułuje się szczegółowe ustalenia dotyczące polityki przestrzennej gminy w zakresie ochrony i kształtowania poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego.

1.2 Prawna ochrona środowiska przyrodniczego

Ochrona obiektów i terenów przyrodniczych objętych prawną ochroną odbywa się poprzez respektowanie w pełni zasad ochrony zawartych w aktach prawnych ustanawiających poszczególne formy ochrony, są to:

- zespoły dworsko – parkowe wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:
 - zespół dworsko – parkowy w Chorzenicach,
 - zespół dworsko – parkowy w Woli Wydrzynie.
- dwa pomniki przyrody:
 - 2 jesiony wyniosłe i klon pospolity, położone w parku we wsi Chorzenice, na terenie Szkoły Podstawowej,
 - 4 dęby szypułkowe, położone we wsi Ksawerów na gruntach Funduszu Ziemi powołane Zarządzeniem Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17).

W obszarze gminy nie wyznacza się obiektów i terenów do objęcia ochroną prawną.

1.3 Możliwości zwiększenia bogactwa przyrodniczego gminy i poprawy warunków środowiskowych

Rozwój gminy, zwłaszcza w zakresie komunikacji, budownictwa oraz działalności gospodarczej będzie wpływał na środowisko przyrodnicze. Należy podjąć działania zapobiegające degradacji zasobów przyrodniczych i krajobrazowych. Konieczne jest dążenie do eliminowania istniejących zagrożeń środowiska oraz podejmowanie działań zapobiegawczych w tym zakresie. W celu zwiększenia bogactwa przyrodniczego i poprawy warunków środowiskowych proponuje się następujące działania ochronne:

- dla lasów:

- prowadzenie zadań zachowawczych, pielęgnacyjnych,
- zapewnienie w lasach biologicznej różnorodności,
- podnoszenie wieku rębności,
- zakaz melioracji i zmiany stosunków wodnych obszarów leśnych i rolniczych w najbliższym otoczeniu lasów,
- zakaz zainwestowania na terenach leśnych (za wyjątkiem obiektów służących gospodarce leśnej i istniejących obiektów),
- ochrona gatunków fauny i flory,
- zakaz wypasu bydła,
- zakaz niszczenia drzew i krzewów, rozgrabiania i zgrabiania ściółki, rozkopywania gruntu, zaśmiecania,
- dolesienia na: nieużytkach i gruntach rolnych słabo przydatnych do produkcji rolnej, a także:
 - gruntach położonych przy ciekach wodnych i wodach stojących,
 - obszarach powyroboiskowych piasku, żwiru, gliny,
- urządzenie miejsc zatrzymań dla turystów w pobliżu oryginalnych miejsc widokowych i krajobrazowych (również miejsca widokowego dla przyszłej odkrytki),
- szczególnej ochronie podlegają lasy w rejonie wsi Ksawerów Dąbrowy i Stanisławowa zakwalifikowane do lasów ochronnych,

- dla wód powierzchniowych i podziemnych:

- tworzenie ekonomicznych warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- zakaz zrzutu ścieków do rowów melioracyjnych - budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji na terenie gminy,
- podjęcie działań w kierunku rozpoznania sposobu wykorzystania przez mieszkańców gminy nieczynnych studni kopalnych (miejsca zrzutu ścieków),
- zakaz budowy oczyszczalni przydomowych na gruntach organicznych,
- zakaz lokalizowania składowisk odpadów w dolinach cieków,
- ochrona potencjału ekologicznego dolin rzek i cieków wodnych, szaty roślinnej, w tym zbiorowisk roślin terenów podmokłych, stanowisk roślin chronionych,
- zakaz zabudowy, przegradzania dolin rzecznych stanowiących:
 - szkielet systemu terenów zielonych,
 - korytarze ekologiczne,
 - obszary klimatyczne,
 - obszary rekreacyjne,
 - zabezpieczenia p.powodziowe,

- ochrona istniejących ujęć wody w Sulmierzycach i Dąbrowce (potrzeba ustanowienia stref ochrony pośredniej),

- dla surowców mineralnych:

- zakaz innego niż eksploatacja, zagospodarowania terenów występowania surowców naturalnych – złoża udokumentowane;
- rekultywacja miejsc powyrobiskowych - kierunek określony w decyzji organu samorządu terytorialnego,

- dla ochrony powietrza atmosferycznego:

- stworzenie warunków do zastąpienia ogrzewania węglowego ogrzewaniem na paliwo ekologiczne (gaz, olej opałowy),
- wykorzystanie alternatywnych źródeł energii,
- urządzenie barier zieleni izolacyjnej na terenach zabudowanych,

- dla ochrony przed hałasem:

- zabezpieczenie naturalne szlaków komunikacyjnych (zwłaszcza drogi wojewódzkiej) poprzez zadrzewienia przydrożne,
- podjęcie działań w celu realizacji drogi powiatowej o przebiegu: Wola Wydrzyna – Sulmierzyce (obejście od południowej strony Sulmierzyc) - do drogi relacji Sulmierzyce – Kleszczów,
- podjęcie działań w celu realizacji drogi powiatowej o przebiegu: Rząśnia - Kleszczów,

- dla kształtowania harmonijnego współczesnego krajobrazu:

- unikanie eksponowania nowej zabudowy w krajobrazie, dostosowanie usytuowania, skali i form zabudowy do cech istniejącego krajobrazu,
- unikanie obudowy tras komunikacyjnych, zamykającej panoramy widokowe,
- skupianie zabudowy i nie rozpraszanie jej na terenach otwartych,
- unikanie dużych gabarytów zabudowy,
- unikanie obcych regionalnie form architektury,
- zasłanianie pasmem wysokiej zieleni obiektów dysharmonijnych i agresywnych w krajobrazie (tereny aktywności gospodarczej, uciążliwe ciągi komunikacyjne),
- zwiększenie powierzchni terenów zieleni poprzez urządzenie nowych terenów oraz nasycanie zielenią terenów zainwestowanych,
- dolesienia i zadrzewienia,

- dla ochrony istniejących walorów przyrodniczych

- dla zespołów dworsko – parkowych w Chorzenicach i Woli Wydrzynie:
 - przeprowadzenie procesu rewaloryzacji parków,
 - wprowadzenie nowych nasadzeń, względnie usuwanie starodrzewia z pierwotnych nasadzeń po – winno odbywać się w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,

- dla ochrony gleb:

- ochronie podlegają grunty klas III - ograniczenie do minimum przeznaczenia tych gleb na cele nierolnicze (oddziaływanie leja depresyjnego „Pola Bełchatów” i „Pola Szczerców” poważnie obniżyło potencjał produkcyjny gruntów - wskazane byłoby przeprowadzenie nowej klasyfikacji gruntów),
- zachowanie w użytkowaniu rolniczym łąk zlokalizowanych w dolinie rzeki Krasówki i innych cieków wodnych,

- podjęcie działań prorotacyjnych w celu przeciwdziałania wysuszeniu gleb: utrzymanie zbiornika wodnego w miejscowości Winek - napełnionego wodą z odwodnienia „Pola Szczerców”,
- zalesienia na gruntach marginalnych i słabych rolniczo,
- na terenach osuszonych stawów hodowlanych w Woli Wydrzynie przeprowadzenie procesu rekultywacji w celu przywrócenia przekształconym gruntom ich pierwotnych wartości użytkowych,
- w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowych i właściwych warunków odbioru wód powierzchniowych należy zachować istniejącą sieć rowów melioracyjnych,
- w przypadku zmiany sposobu użytkowania terenów, na których występują urządzenia melioracyjne należy je przebudować w sposób umożliwiający prawidłowe funkcjonowanie na terenach oddziaływania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, po wcześniejszym uzgodnieniu z Wojewódzkim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi – Terenowy Inspektorat w Wieluniu,
- po zmianie sposobu użytkowania gruntów rolnych, na których występują urządzenia melioracyjne należy wystąpić do Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi – Terenowy Inspektorat w Wieluniu o wykreślenie z ewidencji urządzeń melioracji wodnych powierzchni zajętej na przedmiotowy cel.

1.4 Przeciwdziałanie zagrożeniu powodzią

Gmina Sulmierzyce charakteryzuje się bardzo rzadką siecią rzeczna. Dwie większe rzeki: Krasówka (przepływająca przez północną część gminy w rejonie wsi Łęczyska, Kuźnica, Winek) oraz Dopływ z Bogumiłowic (płynąca przez zachodnią część gminy w rejonie Dworszowic Pakoszowych, Bogumiłowic i Woli Wydrzyny) cechują się niewielkim przepływem, stosunkowo słabym nurtem, samo zaś ukształtowanie dolin ww. rzek oraz specyficzne stosunki wodne gminy (leżący depresyjny będący wynikiem oddziaływania kopalni węgla brunatnego) w pewnym stopniu uniemożliwiają wystąpieniu katastrofalnej powodzi.

Zgodnie ze stanowiskiem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu w chwili obecnej brak oficjalnego studium ochrony przeciwpowodziowej wykonanego przez dyrektora RZGW określającego warunki korzystania z wód regionu wodnego Warty w obszarze gminy Sulmierzyce, z których wynikałyby szczegółowe wytyczne w tym zakresie.

1.5 Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

Do obszarów narażonych na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych można zaliczyć strefę krawędziową wyrobisk złóż surowców mineralnych. Działalność eksploatacyjna na terenach i obszarach górniczych, dla których wydane są koncesje na wydobycie surowców mineralnych, prowadzi do przekształceń topografii terenu. Istniejące wyrobiska nierzadko charakteryzują się znacznymi deniwelacjami terenu (np. krawędzie wyrobiska), które na skutek m.in. nagłego wzrostu wilgotności terenu (nawalne opady), wibracji związanych z prowadzonymi robotami górniczymi, podcięć stoków, erozji czy tąpnięć mogą prowadzić do powstania osuwisk.

1.6 Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Zgodnie z przepisami odrębnymi (art. 53 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze) dla terenów górniczych sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w trybie określonym odrębnymi przepisami.

W ww. planie można określić obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny, w granicach którego, ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, wydobywanie kopalin nie może być prowadzone, albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr.

W związku z pełnym pokryciem obszaru gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (wymienionymi w rozdziale III – Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, pkt. 8), nie wyznacza się obszarów do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z powyższym większość obszarów i terenów górniczych w gminie (poza ustalonymi w koncesjach po uchwaleniu w/w planów) uwzględnione są w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ponieważ przewiduje się, iż wpływy tych terenów górniczych na środowisko będą nieznaczne, zakłada się odstępianie od opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla tego terenu.

Dla istniejących terenów górniczych zlokalizowanych na obszarze gminy Sulmierzyce nie zostały wyznaczone filary ochronne w złożu kopaliny.

Jedynie w przypadku terenu górniczego „Pole Szczerców” wyznacza się granicę zajęcia terenu (wprowadzoną zamiast pojęcia filar ochronny), która w znacznej mierze pokrywa się z granicą projektowanego terenu górniczego „Pole Szczerców I”. Granica zajęcia terenu została wyznaczona zgodnie z materiałami uzyskanymi od PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział KWB Bełchatów.

2. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Udokumentowane zasoby środowiska kulturowego stanowią podstawę do rozwoju gminy Sulmierzyce.

Za cele kształtowania tego środowiska uznano:

- wzmocnienie istniejących walorów oraz tworzenie nowych wartości na terenie gminy,
- tworzenie zagospodarowania przestrzeni gminy w nawiązaniu do elementów środowiska kulturowego.

Przyjęto, iż zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków będą obejmować:

- pełne respektowanie zasad ochrony dla obiektów objętych ochroną na mocy przepisów szczególnych wraz z uwzględnieniem wpływu tych obiektów na sposób zagospodarowania terenów, w których są zlokalizowane lub terenów w ich sąsiedztwie,
- wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej wraz z ustaleniem zakresu działań dla terenów wchodzących w ich skład.

Ww. obiekty oraz projektowane strefy ochrony konserwatorskiej wyróżniono na rysunku zmiany studium - „Kierunki i polityka”.

2.1 Elementy podlegające ochronie

Do elementów środowiska kulturowego, które podlegają ochronie należą:

- obiekty w rejestrze zabytków,
- obiekty w gminnej ewidencji zabytków,
- stanowiska archeologiczne.

Wykazy ww. obiektów i terenów zamieszczono w Rozdziale II pkt. 4.3.

- W odniesieniu do obiektów i terenów ujętych w rejestrze zabytków obowiązuje ich zagospodarowanie, prowadzenie badań, prac, robót oraz podejmowanie innych działań związanych z nimi, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad nimi.

Pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymaga:

- prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku,
- prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru,
- prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru,
- przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru,
- zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów,
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru.

dodatkowo:

- w celu ochrony ekspozycji obiektów na przedpolu zespołów parkowo – dworskich w miejscowościach Chorzenice i Wola Wydrzyna nie należy lokalizować terenów rozwojowych wsi.
- W odniesieniu do obiektów i terenów wciągniętych do gminnej ewidencji zabytków, położonych w obrębie stref konserwatorskich i poza nimi w przypadku ich: remontu, przebudowy, rozbudowy, adaptacji, zmiany sposobu użytkowania, rozbiórki lub prowadzenia prac rewaloryzacyjnych (parki, cmentarze) ustala się obowiązek uzyskania:
 - wytycznych konserwatorskich do planowanych zamierzeń,
 - uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków planowanych zamierzeń.

2.2 Projektowane elementy

Ustala się dodatkowe formy ochrony w postaci projektowanych stref ochronnych:

- ochrony konserwatorskiej historycznych układów przestrzennych „**B**”, obejmującej:
 - układ rozplanowania wsi: Sulmierzyce, Chorzenice, Bogumiłowice, Dworszowice Pakoszowe,
- panoram widokowych określających strefę ochrony ekspozycji „**E**”, obejmującej:
 - przedpole Sulmierzyc,
 - rynek w Sulmierzycach – teren stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zabytkowego kościoła pw. Św. Erazma,

- ochrony archeologicznej „**W**” obejmującej tereny występowania stanowisk archeologicznych, z wyróżnieniem terenów objętych programem ratowniczych badań archeologicznych przez PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział KWB Bełchatów,
- obserwacji archeologicznej „**OW**” obejmującej znaczne skupiska stanowisk archeologicznych.

Dla realizacji ochrony dziedzictwa kulturowego, ustala się następujące wymagania w projektowanych strefach:
w strefie ochrony konserwatorskiej historycznych układów przestrzennych „**B**”:

- ochronie podlegają: układ urbanistyczny, w tym: sieć uliczna, linie regulacyjne ulic, osie kompozycyjne, charakter zachowanych pierzei, wysokość i skala zabudowy, zabudowa tradycyjna,
- obowiązuje porządkowanie terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytków lub wprowadzenie ekranów z zieleni izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, a już zrealizowane,
- obowiązuje uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków:
- trwałych zmian elewacji i brył budynków eksponowanych w przestrzeni publicznej,
- wyburzeń obiektów powstałych przed 1945 r.,
- dla nowych obiektów obowiązuje:
- uzyskanie wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do projektu budowlanego,
- uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektu budowlanego, jeżeli wymóg uzyskania uzgodnienia zawierają ww. wytyczne,
- przed dokonywaniem ewentualnych wyburzeń, w określonych na etapie uzgodnienia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przypadkach, obowiązuje wykonanie dokumentacji inwentaryzacyjnej,
- nowa zabudowa jest dopuszczalna w przypadku, gdy:
- stanowi element procesu wymiany zdekapitalizowanej lub nieprzydatnej zabudowy historycznej,
- stanowi logiczny, zharmonizowany przestrzennie i niewielki skalą, pełnostandardowy element
- towarzyszący,
- rozbudowa obiektów, która byłaby eksponowana w przestrzeni publicznej jest dopuszczalna, o ile przybierze formy zharmonizowane z architekturą istniejącego zespołu,
- obowiązuje nawiązanie nowej i modernizowanej zabudowy do charakteru i skali zabudowy tradycyjnej pod względem formy, wysokości, lokalizacji (usytuowanie budynków w określonej tradycyjnej linii zabudowy, układ dachów kalenicowy równoległy do linii zabudowy); współczesne funkcje muszą uwzględniać historyczny charakter zabudowy i możliwości jej dostosowania bez naruszania zabytkowych wartości obiektów,
- obowiązuje zakaz lokalizacji reklam wielkoformatowych (o powierzchni powyżej 3 m²); pozostałe reklamy w zakresie gabarytów, formy plastycznej i lokalizacji winny być dostosowane do charakteru zabudowy, - obowiązuje zakaz montażu reklam produktów niezwiązanych z prowadzoną w obiekcie działalnością;

dla panoram widokowych określających strefę ochrony ekspozycji „**E**”:

- obowiązuje porządkowanie terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytku lub wprowadzenie ekranów z zieleni izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, a już zrealizowane,
- obowiązuje uzgodnienie z wojewódzkim konserwatorem zabytków wszelkich inwestycji mających wpływ na kształt panoram w bliższych lub dalszych planach, w zakresie lokalizacji, gabarytów, formy i kolorystyki projektowanych obiektów,

- gabaryty, forma i kolorystyka nowej i modernizowanej zabudowy, a także gabaryty zieleni oraz elementów i urządzeń infrastruktury technicznej muszą uwzględniać ekspozycję zabytkowej dominanty przestrzennej wsi oraz jej historycznej zabudowy,
- obowiązuje zakaz lokalizacji wolnostojących reklam;

w strefie ochrony archeologicznej „W”:

- ochronie podlegają pozostałości osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego, jakie zlokalizowano podczas badań powierzchniowych,
- wszelkie prace ziemne mogą być prowadzone po uprzednim wykonaniu ratowniczych wykopaliskowych badań archeologicznych,
- obowiązuje uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków warunków realizacji inwestycji wymagających prac ziemnych oraz uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na wykonanie tych prac;

strefie obserwacji archeologicznej „OW”:

- ochronie podlega duża ilość stanowisk archeologicznych tworzących wyraźnie wyodrębniające się skupisko osadnicze o wyjątkowo dużej wartości naukowej i historycznej,
- obowiązuje uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków warunków realizacji inwestycji wymagających prac ziemnych oraz uzyskanie pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wykonanie tych prac.

Oprócz ustalenia stref ochronnych dodatkowo proponuje się utworzenie trasy rekreacyjno-turystycznej łączącej obiekty i miejscowości o walorach kulturowych i przyrodniczych o przebiegu:

DWORSZOWICE PAKOSZOWE I OSTROŁĘKA - wsie rozbudowane na parcelach pofolwarczych z bardzo licznymi stanowiskami archeologicznymi świadczącymi o istnieniu tu człowieka - epoka kamienia, brązu, neolitu.

PIEKARY - wieś występująca w XIII wieku jako wieś służebna. Z płaskowyżu za wsią roztacza się piękny krajobraz na wschód i północ. Tutaj wysoczyzna obniża się i opada w nieckę Sulmierzycką

SULMIERZYCE - duża wieś licząca 1378 mieszkańców (łącznie z Kolonią Sulmierzyce) o regularnej zabudowie powstała w przeszłości wśród rozległych borów. Nazwa osady pochodzi podobno od rycerza Sulimira. We wsi znajduje się wiele obiektów zabytkowych z dawnych lat. Tutaj też krzyżują się drogi: jedna prowadzi do Radomska (24 km), druga do Kamieńska (24 km).

Z Sulmierzyc można odbyć dłuższy spacer w kierunku północnym. Na cmentarzu wiejskim znajduje się mogiła powstańców poległych w Chorzenicach 4 lipca 1863r, na której w ostatnich latach postawiono pomnik zwieńczony orłem. Dalej za cmentarzem droga prowadzi do wsi Stanisławów. Tutaj płaskowyż obniża się w dolinę rzeki Krasówki. Mijając po obu stronach drogi łąki, pola i zagajniki dojedziemy do Kolonii Ksawerów (dawnej Dygrdaj) położonej malowniczo nad rzeką Krasówką i stawami. Za stawem teren się wznosi a na piaszczystym podłożu występują partie lasu mieszanego. W lesie znajdują się m.in. dwa sędziwe dęby - relikty dawnej puszczy, na której uroczyskach powstały okoliczne wsie. Z Ksawerowa lasami można dojść do kolonii **WINEK**, położonej nad zbiornikiem wodnym. Z Winku wkraczamy na płaskowyż i piękną drogę przez Eligiów, Stanisławów obok zdewastowanego przez okupanta cmentarza żydowskiego, powracamy do Sulmierzyc.

Ulicą Ogrodową, kierujemy się na wschód za stawem wstępujemy na płaskowyż, z którego widoczna jest panorama Sulmierzyc i roztacza się urzekający krajobraz na północ. Z płaskowyżu drogą na prawo

dojedziemy do Chorzenic (3 km). W przyszłości wieś należała do Chorzeńskich. W parku ze starodrzewiem stoi lamus z I połowy XVII w, zrekonstruowany i odbudowany po wojnie, w stylu późnego renesansu.

W Chorzenicach zachowały się również dworek klasycystyczny z końca XVIII w. gorzelnia oraz budynek dawnej oranżerii.

BOGUMIŁOWICE - wieś znana już 1361 r. Przed wojną we wsi działała komórka radykalnego ruchu ludowego, której działaczy prześladowała policja sanacyjna. Po wojnie wyszło z Bogumiłowic wielu działaczy lewicowych, którzy zasilili szeregi PPR. Z wyniosłego płaskowyżu (punkt widokowy), na którym znajduje się przystanek autobusowy, roztaczają się piękne widoki krajobrazowe. Na prawo Góry Walewskie (230 m.n.p.m) przecięte głębokim jarem. Jadąc dalej na północ trafiamy do wsi **WOLA WYDRZYNA**. Za wsią dawny folwark. W parku ze starodrzewiem znajduje się piętrowy pałac klasycystyczny z XVIII w. po Walewskich, obok budynek gorzelni z ubiegłego stulecia, zabudowania dworskie i stawy rybne.

W 1863 r. w pałacu mieścił się punkt werbunkowy dla ochotników do powstania.

Z Woli Wydrzyny można kontynuować zwiedzanie szlakiem turystycznym w kierunku równie bogatych w zabytki wsi na terenie sąsiedniej gminy np. Stróża (kościół modrzewiowy).

Zasięgi ustalonych stref ochrony konserwatorskiej oraz przebieg projektowanej trasy rekreacyjno – turystycznej określono na rysunku zmiany studium – „Kierunki – polityka”.

3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej

3.1 Kierunkowe przekształcenia struktury przestrzennej

Dla gminy Sulmierzyce podstawowe zadania i kierunki w procesie przekształcania struktury przestrzennej to:

- restrukturyzacja rolnictwa,
- intensyfikacja rozwoju miejscowości gminnej, rozbudowa, sanacja i rekonstrukcja układów substandardowych,
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej z zagospodarowaniem przestrzeni dla rozwoju przemysłu nieuciążliwego, transportu i usług,
- zapewnienie przestrzeni dla budownictwa mieszkaniowego,
- rozwój rekreacji weekendowej i pobytovej oraz budownictwa rekreacji indywidualnej w atrakcyjnych obszarach gminy,
- budowa ścieżek rowerowych i rekreacyjnych, łączących atrakcyjne tereny na obszarze gminy,
- modernizacja układu komunikacji kołowej: lokalnej i tranzytowej,
- rozwój agroturystyki i turystyki kwalifikowanej,
- wdrożenie procedur przygotowywania obszarów stanowiących ofertę gminy dla pozyskania inwestorów z zewnątrz,
- wykorzystanie potencjału gminy w celu pozyskiwania energii z naturalnych źródeł (np. energia wiatrowa, słoneczna),
- dbałość o higienę i estetykę miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku oraz osiąganie stanu ładu przestrzennego.

W zagospodarowaniu przestrzennym gminy uwzględnia się:

- powiększanie powierzchni zalesionych według zasady tworzenia przestrzeni leśnych połączonych w system ciągły z istniejącymi kompleksami leśnymi,
- ochronę przed rozproszoną zabudową terenów nierozbudowanych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o wysokiej bonitacji gleb oraz zmeliorowanych,

- ograniczenia w urbanizowaniu obszarów o niekorzystnych warunkach fizjograficznych w dolinach rzek i na podmokłych terenach łąk,
- wykorzystanie szczególnych cech i miejsc określających wartości kulturowe i historyczne, nowa zabudowa winna nawiązywać do charakteru tradycyjnej, regionalnej zabudowy,
- zakaz lokalizowania w sąsiedztwie obiektów zabytkowych budynków zasłaniających widok na zabytek a także obiektów dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z tym zabytkiem,
- wskazanie lokalizacji farmy wiatrowej (elektrowni wiatrowych) wraz z niezbędnym zapleczem infrastrukturalnym umożliwiającym jej funkcjonowanie, a także uwzględnienie zasięgu oddziaływania ww. inwestycji,
- ochronę miejsc pamięci narodowej położonej poza zabytkowymi cmentarzami,
- ograniczenia obudowy terenów przyległych do drogi wojewódzkiej nr 483,
- strefę ochronną od linii elektroenergetycznej 110 kV,
- ograniczenia dla realizacji obiektów budowlanych wynikające z oddziaływania terenów górniczych „Pole Szczerców” i „Pole Bełchatów”,

W ustalonej w zmianie studium strukturze funkcjonalno-przestrzennej można wyróżnić następujące strefy polityki przestrzennej:

- strefę kształtowania istniejącego zainwestowania w ramach poszczególnych wsi,
- strefę rozwoju zabudowy obejmującą: tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami i drobnej wytwórczości stanowiące kontynuację istniejącego zainwestowania (w miejscowościach: Eligiów, Sulmierzyce, Kolonia Sulmierzyce, Dąbrowa, Piekary, Dworszowice Pakoszowe, Bogumiłowice, Marcinów, Chorzenice, Trzciniec, Kolonia Kąty, Bieliki, Patyków, Kodrań), tereny zabudowy lotniskowej i wypoczynku zbiorowego w sąsiedztwie zbiornika wodnego Winek, tereny aktywności gospodarczej w miejscowościach: Sulmierzyce, Wola Wydrzyna, Ostrówek, Chorzenice, Markowizna,

- strefę ekologiczną: rolno-leśną z projektowanymi dolesieniami, scalającymi istniejące kompleksy leśne,

W ramach wyżej wymienionych stref wyodrębnia się tereny o zróżnicowanym sposobie zagospodarowania pod względem wiodącej funkcji, zasad i wskaźników zagospodarowania.

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy przedstawia rysunek zmiany studium – plansza „Kierunki i polityka” - w skali 1:20000.

3.2 Podstawowe typy terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów

W obszarze gminy Sulmierzyce wyróżnia się tereny o zróżnicowanym sposobie zagospodarowania. W ramach terenów zurbanizowanych wyróżnia się:

- **tereny zabudowy zagrodowej:**

- tereny zabudowy mieszkaniowej wraz z zabudową gospodarczą związane z produkcją rolną, z towarzyszącymi usługami, w tym wytwórczości i rzemiosła, usługami agroturystycznymi; tereny te wymagają sukcesywnego wyposażenia w niezbędne urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej,
- średnia wielkość działki ok. 1500 m²,
- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 9,0 m,

- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu dla budynków gospodarczych związanych z obsługą rolnictwa – 12,0 m,
- budynki o różnych funkcjach wchodzące w skład gospodarstwa rolnego winny stanowić zespół o cechach nawiązujących do miejscowych i regionalnych tradycji budownictwa pod względem sposobu zagospodarowania działki, architektury i użytych materiałów budowlanych;

- **tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:**

kształtowanie przestrzeni w tych terenach wymaga:

- intensyfikacji zainwestowania w granicach terenów budowlanych (sukcesja urbanistyczna), poprzez realizację nowej zabudowy mieszkaniowej z zielenią towarzyszącą z możliwością lokalizacji usług o uciążliwości nie wykraczającej poza granice lokalu w ramach budynku mieszkalnego,
- porządkowania układów urbanistycznych poprzez racjonalne ukształtowanie sieci dróg dojazdowych oraz regulację układów własnościowych,
- kształtowania lokalnych estetycznych przestrzeni publicznych,
- dbałości o ład i kompozycję przestrzenną poprzez ustalenie (w planach miejscowych) form zabudowy oraz zasad regulacji dotyczących linii zabudowy, gabarytów zabudowy,
- systematycznej poprawy stanu wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- zachowania zadrzewień i biologicznej obudowy cieków,
- średnia wielkość działki – 1200 m²,
- udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni działki co najmniej 50%,
- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 11,0 m;

- **tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:**

kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- porządkowania istniejącej zabudowy, wykorzystania rezerw terenowych do kształtowania estetycznych wnętrz urbanistycznych,
- w działalności remontowej istniejących budynków, mającej wpływ na wygląd zewnętrzny zabudowy, zachowania jednolitego charakteru zespołu budynków,
- urządzenia i porządkowania systemu dróg dojazdowych,
- wyposażenia terenu w niezbędne urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej,
- ochrony lokalnych elementów systemu przyrodniczego i zieleni,
- udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni działki, terenu co najmniej 20%,
- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 12,0 m;

- **tereny zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej):**

kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- tworzenia zespołów zabudowy mieszkaniowej jako zespołów o wysokiej jakości życia mieszkańców,
- niedopuszczenia do lokalizacji obiektów i urządzeń rzemiosła, wytwórczości i usług,
- ustalenia w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego form zabudowy, w szczególności wielkości działek, udziału powierzchni terenów zieleni, gabarytu zabudowy, kolorystyki dachu,
- zachowania w maksymalnym stopniu istniejących zadrzewień,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów oraz nowej zabudowy:
 - udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni działki co najmniej 70%,
 - średnia wielkość działki dla zabudowy letniskowej – 1000 m²,

- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 9,0 m z tolerancją do 20% tej wysokości,
- ustalenie w planach miejscowych sposobu wyposażenia w infrastrukturę techniczną i obsługi komunikacją, przy zachowaniu zasady, że rozbudowa systemu ulic dojazdowych następuje równocześnie z udostępnieniem nowych terenów do zainwestowania,
- realizacja urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji;
- **teren koncentracji usług (w tym usługi publiczne: służba zdrowia, opieka społeczna, oświata i wychowanie, kultura, administracja, usługi sportu i rekreacji)** – położony w centrum Sulmierzyc: kształtowanie przestrzeni centrum wymaga szczególnej dbałości o efekty przestrzenne zabudowy (gabaryty, detal, wysokiej jakości materiały wykończeniowe, urządzone tereny zieleni, placów, parkingów itp.); odpowiednie zagospodarowanie obszarów usług publicznych wymaga:
 - szczególnej dbałości o jakość przestrzeni publicznych (ulic, placów, parkingów, terenów zieleni itp.),
 - zwiększenia atrakcyjności obszarów poprzez dopuszczenie do lokalizacji usług towarzyszących o charakterze komercyjnym,
 - ustalenia standardów dotyczących poziomu obsługi stosownie do prognoz rozwojowych,
 - udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni działki, terenu co najmniej 20%,
 - maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 12,0 m;
- **tereny usług turystycznych i wypoczynku zbiorowego** położone w sąsiedztwie zbiornika wodnego Winek: przeznaczone do zagospodarowania w formie:
 - terenów gier i zabaw, placów sportowych,
 - pola biwakowego,
 - miejsc parkowania, miejsca plażowania wraz z niezbędnymi towarzyszącymi obiektami kubaturowymi związanymi z obsługą ruchu turystyczno – wypoczynkowego.
 obowiązuje:
 - udział terenów zieleni w powierzchni działki, terenu co najmniej 60%,
 - harmonijne wpisanie zagospodarowania w krajobraz,
 - maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 10,0 m;
- **tereny zabudowy produkcyjno – usługowej:**
 - dopuszcza się obiekty i urządzenia związane z obsługą komunikacji, infrastrukturą techniczną, w tym urządzeń nadawczych, instalacji unieszkodliwiania odpadów, magazyny, składy itp.
 - postulowany standard zagospodarowania terenów:
 - dopuszcza się 60% powierzchni działki jako maksymalną powierzchnię zabudowy,
 - udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni działki, terenu co najmniej 10%,
 - wskazana minimalna wielkość działki 2000 m²,
 - maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 10,0 m; dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych elementów związanych z technologią produkcji o 30%,
 - zaleca się stosowanie szpalerów, grup zieleni lokalizowanych wzdłuż granic terenu pełniących funkcję izolacji zewnętrznej umożliwiających harmonijne wkomponowanie obiektów w otaczający nieurbanizowany krajobraz;

- **tereny obsługi technicznej:**

Są to: tereny, urządzenia gospodarki wodno – ściekowej, elektroenergetycznej i telekomunikacji;

- **teren gospodarstwa rybackiego w sąsiedztwie zbiornika „Winek”;**

- dopuszcza się lokalizację zabudowy, w tym zagrodowej i urządzeń związanych z funkcjonowaniem specjalistycznego gospodarstwa rybackiego,
- dopuszcza się budowę stawów związanych z prowadzoną działalnością pod warunkiem uzyskania pozwolenia wodno – prawnego,
- obowiązuje minimum 60% powierzchni terenu jako powierzchnia biologicznie czynna,
- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 9,0 m ,
- maksymalna wysokość zabudowy dla budynków gospodarczych związanych z obsługą rolnictwa w najwyższym punkcie dachu – 12,0 m,
- budynki o różnych funkcjach wchodzące w skład gospodarstwa rybackiego winny stanowić zespół o cechach nawiązujących do miejscowych i regionalnych tradycji budownictwa pod względem sposobu zagospodarowania działki, architektury i użytych materiałów budowlanych;

- **tereny zieleni urządzonej i skwery:**

Są to: parki, cmentarze.

- w odniesieniu do parków i cmentarzy ujętych w rejestrze i gminnej ewidencji konserwatorskiej (wymienione w Rozdziale II pkt. 4.3.1 oraz 4.3.2) obowiązują formy ochrony i zasady rewaloryzacji jak dla parków i cmentarzy zabytkowych,
- jako obszar przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu kontaktów społecznych wyznacza się skwer oraz przedpole kościoła wraz z terenem zieleni parkowej położone w centrum wsi Sulmierzyce;

- **tereny lasów i dolesień:**

Dla terenów lasów, dolesień dopuszcza się zachowanie istniejących siedlisk z możliwością ich modernizacji i rozbudowy,

- w przypadku udokumentowania złóż na terenach dolesień dopuszcza się ich eksploatację, po uzyskaniu wymaganych zezwoleń.

- **tereny gruntów ornych i łąk, pastwisk:**

Są to tereny kompleksów gruntów rolnych (użytki rolne, pastwiska), na których nie powinno się lokalizować nowej zabudowy, z wyjątkiem zapewnienia warunków bezpieczeństwa z możliwością wymiany i rozbudowy istniejącej zabudowy w granicach istniejących siedlisk oraz ich powiększania w niezbędnym zakresie,

- w przypadku udokumentowania złóż (z wyłączeniem terenów łąk i pastwisk w dolinach rzek i cie-ków) dopuszcza się ich eksploatację , po uzyskaniu wymaganych zezwoleń.

- **tereny farm wiatrowych – lokalizacji elektrowni wiatrowych:**

Wyznaczone na obszarze sołectw: Chorzenice, Dąbrówka, Sulmierzyce, Kodrań – Anielów, Bogumiłowice, Dworszowice Pakoszowe, na których:

- dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW - obiektów i urządzeń związanych z funkcjonowaniem elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów,

- do czasu realizacji powyższego zagospodarowania obowiązuje dotychczasowy sposób użytkowania,
- wyklucza się lokalizację nowych obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
- w celu zabezpieczenia ochrony środowiska naturalnego oraz ludności lokalnej elektrownie wiatrowe muszą uwzględniać wymogi obowiązujących przepisów,
- obowiązuje zachowanie istniejących terenów leśnych;

- **tereny eksploatacji powierzchniowej:**

- eksploatacja surowców w ramach terenów wyznaczonych w koncesjach: (wymienione w Rozdziale II pkt. 3.3)

W granicach terenów górniczych należy zapewnić integrację wszelkich działań podejmowanych w celu:

- wykonania uprawnień określonych ww. koncesjami,
- zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
- ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wód podziemnych oraz obiektów budowlanych,
- właściwego sposobu zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi lub osuwania się mas skalnych.
- realizacji warunków zagospodarowania oraz kierunków rekultywacji określonych w decyzji organu samorządu terytorialnego (tj. decyzji Starosty Powiatu w porozumieniu z władzami gminy).

Granice wyżej wymienionych terenów obejmujących istniejące i modernizowane zagospodarowanie oraz tereny rozwojowe gminy przeznaczone dla różnych funkcji oznaczono na rysunku zmiany studium zatytułowanym „Kierunki i polityka”.

Dla wszystkich wyżej wymienionych terenów, które położone są:

- wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 483, warunkiem zarówno podziału jak i przekształcenia zagospodarowania działek winna być dostępność do dróg o niższej klasie technicznej niż droga wojewódzka. Nie należy przekształcać funkcji ani wykonywać podziałów na działki, jeżeli istniejące działki lub działki powstałe w wyniku podziałów nie mają dostępności do dróg publicznych poprzez system komunikacji lokalnej.

Dla terenów położonych wzdłuż w/w drogi a wskazanych do zmiany przeznaczenia lub podziału należy zaprojektować wewnętrzny układ komunikacyjny z wykorzystaniem istniejących skrzyżowań tak, aby ograniczyć ilość i częstotliwość zjazdów zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.

Dla wszystkich wyżej wymienionych terenów, na których dopuszczona jest zabudowa, ze względu na położenie w obrębie terenów górniczych „Pole Bełchatów” oraz „Pole Szczerców” obowiązują następujące zasady dotyczące realizacji obiektów budowlanych:

- zgodnie z „Prognozą osiadań i odkształceń związanych z budową odkrywki Szczerców” na rysunku planu wyróżnia się granicę kategorii „0” i „I” terenu górniczego:
 - wpływ odkształceń występujących na terenie górniczym zakwalifikowanym do kategorii „0” na obiekty budowlane uznaje się za pomijalny,
 - dla obiektów budowlanych wznoszonych na terenie górniczym zakwalifikowanym do kategorii „I” nie wymaga stosowania dodatkowych zabezpieczeń;
- zgodnie z „Prognozą osiadań i odkształceń związanych z budową odkrywki Szczerców” na rysunku planu wyróżnia się izolinie osiadań, wskazujące (w metrach – od 0,06 m do 0,24 m w północno – wschodniej części gminy) prognozowane osiadanie terenu w wyniku odwadniania górotworu w oparciu o które wyliczono wskaźniki deformacji terenu;

- podane wskaźniki deformacji terenu winny być uwzględnione w projektach budowlanych poszczególnych obiektów;
- zgodnie z „Oceną i prognozą zjawisk sejsmicznych w rejonie KWB „Bełchatów – aktualizacja i weryfikacja” (Główny Instytut Górnictwa, Katowice 2008 r.) na obszarze gminy wyróżnia się:
 - izolinie przyspieszeń drgań gruntu o wartości 500 mm/s² – kształtującą się w północnej części gminy na terenie „Odkrywki Szczerców”,
 - izolinie przyspieszeń drgań gruntu o wartości 250 mm/s² przebiegającą równoleżnikowo w stosunku do wyrobiska górniczego odkrywki Szczerców (m.in. rejon wsi Kuźnica i Markowizna), w której mogą wystąpić wstrząsy VI stopnia intensywności drgań (250-500 mm/s²),
 - izolinie przyspieszeń drgań gruntu o wartości 120 mm/s² (w rejonie wsi Bogumiłowice, Sulmierzyce, Chorzenie i Marcinów);
 - dla terenów położonych w obrębie izolinii przyspieszeń drgań gruntu o wartości powyżej 250 mm/s² obowiązuje realizacja nowych obiektów co najmniej o średniej trwałości (budynki z cegły, elementów prefabrykowanych, kamienia prasowanego); nie dopuszcza się realizacji budynków o najprostszej konstrukcji tzn. z kamienia łamanego, cegły niewypalanej itp.

Dla terenów i obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują zasady zawarte w tekście zmiany studium w Rozdziale III pkt. 2.

W zagospodarowaniu poszczególnych terenów obowiązują zasady ochrony środowiska przyrodniczego zawarte w tekście zmiany studium – Rozdział III pkt. 1.

W ramach poszczególnych terenów dopuszcza się lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, o ile są one zgodne z przepisami odrębnymi, szczegółowe wymogi w zakresie ich dopasowania architektonicznego i kolorystycznego do otoczenia winny wynikać ze specyfiki tego otoczenia i być formułowane w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Dla wszystkich w/w terenów, przed wydaniem pozwolenia na budowę, istnieje konieczność zgłoszenia, przed wydaniem pozwolenia na budowę, do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP poprzez Wojewódzki Sztab Wojskowy w Łodzi, wszystkich obiektów (wież, kominów, masztów, słupów, turbin wiatrowych itp.) o wysokości 50,00 m npt i większej w celu uzgodnienia lokalizacji i ustalenia sposób oznakowania przeszkodowego tych obiektów.

Należy podkreślić, że:

- ustalenia zawarte w elaboracie zmian studium, zarówno w części tekstowej, jak i na rysunkach wyrażają kierunki polityki przestrzennej, nie są jednak ścisłymi przesądzeniami o granicach zainwestowania i użytkowania terenów.

Ostateczne uściślenie granic terenów winno być dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W zmianie studium przedstawiono zgeneralizowany obraz użytkowania terenów, tzn. że określone na rysunku przeznaczenie terenu oznacza funkcję dominującą (a nie wyłączną) i może być uzupełnione innymi funkcjami (zarówno istniejącymi, jak i projektowanymi), które jednak nie mogą być przeciwstawne funkcji dominującej i pogarszać warunków jej egzystencji.

Określenia: tereny zabudowy zagrodowej, rekreacji indywidualnej dotyczą dominujących rodzajów zabudowy. Na terenach tych mogą być lokalizowane także i inne rodzaje budownictwa mieszkaniowego oraz lokalizacje innych funkcji nieprzeciwstawne formie podstawowej.

Działalność określana mianem przemysłowej, usługowej nie może swoją uciążliwością i szkodliwością, wykraczać poza granice użytkowanej działki.

Określone dla poszczególnych, wyróżnionych w zmianie studium podstawowych typów terenów, parametry zagospodarowania i zabudowy w odniesieniu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mają charakter wytycznych. W miejscowych planach sporządzanych dla wybranych fragmentów gminy, dopuszcza się uszczegółowienie parametrów działek, wysokości obiektów i innych cech w oparciu o stan faktyczny i istniejące uwarunkowania wynikające ze skali planu, znacznie dokładniejszej niż zmiana studium.

3.3 Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują „Pomniki Zagłady” w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie byłych hitlerowskich obozów zagłady.

3.4 Obszary wymagające rehabilitacji i rekultywacji

Na terenie gminy Sulmierzyce za obszary wymagające rekultywacji uznano:

- tereny stawów hodowlanych we wsi Wola Wydrzyna osuszone na skutek prowadzenia odwodnienia złoża „Pole Szczerców”;
- rekultywacja powinna być prowadzona zgodnie z kierunkiem określonym w decyzji organu samorządu terytorialnego (tj. decyzji Starosty Powiatu w porozumieniu z władzami gminy), wskazany leśny kierunek zagospodarowania,
- tereny eksploatacji powierzchniowej surowców;
 - w przypadku likwidacji zakładu górniczego przedsiębiorca zobowiązany będzie do przeprowadzenia rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej; rekultywacja powinna być prowadzona zgodnie z kierunkiem określonym w decyzji organu samorządu terytorialnego.

Powyższe dotyczy wyrobisk poeksploatacyjnych powstałych w wyniku wydobywania surowców naturalnych w ramach istniejących terenów i obszarów górniczych.

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszary wymagające rehabilitacji.

4. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej proponuje się:

- zakaz ogrodzeń w bezpośrednim sąsiedztwie lasów (do 100 m) w celu uniknięcia wyizolowania powierzchni leśnych,
- dopuszczenie wyłącznie ogrodzeń ażurowych wykonanych z elementów drewnianych w formie żywopłotów lub z siatki metalowej z podmurówkami o maksymalnej wysokości 0,70 m od poziomu terenu; obowiązuje zakaz stosowania półfabrykatów żelbetowych,
- zachowanie istniejących rowów melioracyjnych spełniających rolę odbiorników wód powierzchniowych,
- intensyfikowanie zadrzewień śródpolnych, z wykorzystaniem skarp, obrzeży oczek wodnych, dla polepszenia rolniczego mikroklimatu i ograniczenia erozji gleb,

- dla terenów zmeliorowanych we wsiach: Ostrołęka i Dworszowice Pakoszowe zachowanie użytkowania zgodnie z ich przeznaczeniem,
- wyodrębnia się tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej – grunty orne, dla których użytkowanie rolne ustala się jako ich docelowe przeznaczenie,
- na w/w terenach należy dążyć do zminimalizowania procesu rozdrabniania obszarów gospodarstw,
- skupianie zabudowy zagrodowej w większych miejscowościach, liczących powyżej 100 mieszkańców,
- utrzymuje się funkcję istniejącej rozproszonej zabudowy siedliskowej z możliwością jej rozbudowy związanej z funkcjonowaniem siedlisk,
- rozwój usług dla rolnictwa w szczególności w zakresie skupu płodów rolnych, ich przetwarzania oraz przechowywania (w wyznaczonych w zmianie studium miejscach tzn. w rejonie wsi Wola Wydrzyna, Kolonia, Sulmierzyce, Chorzenice lub adaptacja istniejących na terenie gminy Bogumiłowice, Sulmierzyce, Ostrołęka, Wola Wydrzyna) obiektów dawnych PGR, Kółek Rolniczych lub innych,
- ochronę gruntów rolnych klas III – IV,
- zachowuje się w użytkowaniu rolniczym łąki zlokalizowane w dolinie Dopływu z Bogumiłowic, a obszary wzdłuż rzeki Krasówki proponuje się do zalesienia (dla polepszenia mikroklimatu rolniczego i ograniczenia erozji gleb),
- rozwój rolnictwa ekologicznego (propagowanie edukacji wśród rolników poprzez utworzenie zespołu szkół rolniczych),
- retencję wód poprzez zabiegi prorolnicze (retencja glebowa, retencja roślinna, utrzymanie istniejących śródlądowych zbiorników wodnych - Winek, Eligiów, Sulmierzyce),

W ramach terenów rolnych przyjmuje się następujące kierunki rozwojowe:

- zachowanie dotychczasowego profilu produkcji rolnej z dominacją gospodarstw prowadzących produkcję mieszaną,
- rozwój gospodarstw agroturystycznych – szczególnie w pobliżu kompleksów leśnych i zbiorników wodnych,
- rozwój rolnictwa ekologicznego, szczególnie na gruntach najwyższych klas,
- racjonalizacja struktury agrarnej (zwiększenie średniej wielkości gospodarstw),
- inicjowanie i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, jako pozarolniczego źródła dochodu w celu zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie,
- organizowanie rynków zbytu i rozwój zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego,

Ze względu na rolniczy charakter gminy, istotnym elementem jej polityki gospodarczej powinno być doszkalanie i kształcenie rolników.

Leśną przestrzeń produkcyjną stanowią w strukturze gminy tereny określone na rysunku zmiany studium jako istniejące lasy oraz tereny dolesień. Lasy zajmują obecnie niespełna 16% powierzchni gminy. Jest to wartość niska w porównaniu z sytuacją istniejącą na terenie całego województwa łódzkiego czy powiatu pączękańskiego. Tak niski udział powierzchni zalesionych wpływa niekorzystnie na warunki wodne i mikroklimat, przyczynia się do zwiększenia erozji gleb. W zmianie studium wskazano tereny proponowane do zalesienia, są nimi obszary w rejonie istniejących kompleksów leśnych.

W ramach terenów leśnych przyjmuje się następujące kierunki rozwoju:

- pełną ochronę istniejących kompleksów, z zapewnieniem szczególnej ochrony lasów z udziałem gatunków drzew leśnych na granicy zasięgu występowania (jodła, klon, jawor, buk, świerk),
- zwiększenie lesistości gminy poprzez dolesienia:
 - na najsłabszych glebach,

- w obszarach źródliskowych rzek i strumieni oraz na wododziałach,
- na terenach łączących istniejących kompleksy leśne, w celu łączenia powierzchni leśnych w jednolite ciągi ekologiczne,
- przy wprowadzaniu nowych zalesień zaleca się tworzenie pełnej strefy skraju lasu (strefa przejściowa między lasem a użytkami rolniczymi),
- dążenie do odtworzenia drzewostanów wielogatunkowych i wielowiekowych, dobór gatunkowy materiału sadzeniowego powinien uwzględniać warunki siedliskowe terenu zalesianego,
- przebudowa nie dostosowanych do warunków siedliskowych i glebowych jednogatunkowych drzewostanów sztucznych na mieszane,
- ograniczenie użytkowania gospodarczego terenów leśnych do niezbędnego minimum,
- racjonalne wykorzystanie terenów leśnych dla celów wypoczynku i edukacji z uwzględnieniem odmiennej przydatności poszczególnych terenów dla funkcji rekreacyjnej (w zależności od wielkości powierzchni zalesionej, rodzaju siedliska, jego odporności na antropopresję, wiek drzewostanów oraz warunki klimatyczne wnętrza lasu).

5. Kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i ochrony cywilnej

Wymogi obronności i obrony cywilnej zabezpiecza się poprzez:

- wskazanie potrzeby racjonalnej i oszczędnej eksploatacji wód głębinowych z uwzględnieniem w sytuacji szczególnej, w bilansie potrzeb istniejących studni wierconych,
- wprowadzenie zakazu lokalizacji zabudowy w terenach dolinnych, z dopuszczeniem lokalizacji obiektów i urządzeń służących ochronie przed powodzią, zbiorników wodnych możliwych do wykorzystania dla celów p.-poż. oraz zapewnienie odpowiednich dojazdów do rzeki w sytuacji zagrożenia,
- powiązanie sieci dróg tworzących podstawowy układ drogowy gminy z siecią dróg zewnętrznych (m.in. drogą wojewódzka nr 483),
- zapewnienie stref ochronnych wzdłuż magistralnych sieci uzbrojenia – linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV.

5.1 Tereny zamknięte

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują tereny uznane zgodnie z obowiązującymi przepisami za zamknięte.

6. Kierunki rozwoju komunikacji

6.1 Droga wojewódzka

- działania organizacyjne zmierzające do modernizacji (poszerzenie) drogi wojewódzkiej nr 483 relacji Łask – Szczerców – Nowa Brzeźnica - Częstochowa.

Dla drogi przyjmuje się:

- droga główna - G
- szerokość w liniach rozgraniczających 25,0 – 30,0 m
- szerokość jezdni 6,0 m – 7,0 m.

W wykazie Przedsięwzięć Województwa Łódzkiego (zawierającym wieloletnie programy, projekty lub zadania finansowane z budżetu Województwa Łódzkiego na lata 2011 – 2027) dla drogi wojewódzkiej nr 483 ustalono :

- rozbudowę na odcinku Bogumiłowice – Strzelce Wielkie , w ramach której planuje się w 2012 r. przebudowę mostu w miejscowości Bogumiłowice wraz z dojazdami,
- w roku 2015 rozpoczęcie rozbudowy ww. drogi na odcinku Bogumiłowice – Strzelce Wielkie.

6.2 Drogi powiatowe

- działania organizacyjne zmierzające do utrzymania i modernizacji dróg powiatowych, dla których wprowadza się klasyfikację:

drogi zbiorcze (Z):

- nr 1500 E relacji Piotrków Trybunalski – Kalisko – Sulmierzyce – Pajęczno,
- nr 3507E relacji Biała – Bogumiłowice – Piekary,
- nr 3509E relacji Sulmierzyce – Brudzice – Dobryszce.

drogi lokalne (L):

- nr 3947E relacji Radomsko – Sulmierzyce,
- nr 1900E relacji Chorzenice – Łękińsko,
- nr 1901E relacji Żłobnica – Sulmierzyce – Dębowiec.
- utrzymuje się przewidywaną w studium podlegającym zmianie, budowę drogi powiatowej relacji Kolonia Stróża – Wola Wydrzyna – Sulmierzyce (obejście centrum) – Dąbrówka – sklasyfikowanej jako droga zbiorcza
- proponuje się nową drogę lokalną relacji Rząśnia – Kleszczów, w granicach gminy Sulmierzyce na odcinku od drogi powiatowej Nr 1901E do zachodniej granicy gminy Sulmierzyce; przebieg na rysunku zmiany studium ma charakter orientacyjny i może ulec uściśleniu na dalszym etapie prac planistycznych;
- drogi klasy Z – powinny posiadać pas drogowy o szerokości 15,0 – 20,0 m. Zalecane odległości zabudowy od zewnętrznej krawędzi jezdni powinny wynosić:
 - na obszarze zwartej zabudowy nie mniej niż 8,0 m,
 - poza terenami zwartej zabudowy nie mniej niż 20,0 m,
 - od obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi nie mniej niż 15,0 m (licząc od osi jezdni).
- drogi klasy L – powinny posiadać pas drogowy o szerokości 12,0 - 15,0 m. Zalecane odległości zabudowy od zewnętrznej krawędzi jezdni winny wynosić:
 - na obszarze zwartej zabudowy nie mniej niż 6,0 m,
 - poza terenami zwartej zabudowy nie mniej niż 15,0 m,
 - od obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi nie mniej niż 10,0 m (licząc od osi jezdni),
 - w obszarze zabudowanym powinny posiadać chodniki dla pieszych i drogi rowerowe.

6.3 Drogi gminne

- działania organizacyjne zmierzające do utrzymania i modernizacji dróg, dla których wprowadza się klasyfikację:

drogi lokalne (L):

- Nr 109252E – Wola Wydrzyna – Nowa Wieś – Eligiów,
- Nr 109253E – Nowa Wieś – Sulmierzyce – Dąbrowa – gr. gm. Strzelce Wielkie (Zamoście),
- Nr 109217E - (Dąbrowa) – gr. gm. Rząśnia – Dworszowice Pakoszowe – gr. gm. Strzelce Wielkie (Antonina),
- Nr 109208E - (Rekle) - gr. gm. Rząśnia – Dworszowice Pakoszowe,
- Nr 112303E – (Dąbrówka) – gr. gm. Lgota Wielka – Kolonia Kąty – Trzciniec – Marcinów,

drogi dojazdowe (D):

- Nr 101088E - (Parchliny) – gr. gm. Szczerców - Leśna Niwa – Kuźnica,
- Nr 109254E – Stanisławów – Lesisko – Eligiów – gr. gm. Kleszczów (Dębina),
- Nr 109255E – Dąbrówka – Kodrań – gr. gm. Kleszczów – (Żłobnica),
- Nr 109256E – Sulmierzyce – Dąbrowa – gr. gm. Strzelce Wielkie (Strzelce Wielkie),
- Nr 109251E – Kolonia Sulmierzyce – Kodrań,
- Nr 109257E – Chorzenice – gr. gm. Lgota Wielka (Krzywanice),

szerokość w liniach rozgraniczających – min. 10,0 m z dopuszczeniem punktowych zawężeń wynikających z istniejącego zainwestowania, szerokość jezdni 5,0 – 6,0 m.

- w ramach sukcesywnej modernizacji:
 - dla dróg lokalnych należy uwzględnić :
 - minimalną szerokość w liniach rozgraniczających – 12,0 m,
 - minimalną szerokość jezdni – 6,0 m,
 - chodniki dla pieszych i drogi rowerowe na obszarze zabudowanym,
 - poprawę nawierzchni,
 - potrzeby niepełnosprawnych,
 - budowę parkingów dla potrzeb urzędów, instytucji, turystyki,
 - zalecane odległości zabudowy od krawędzi jezdni takie jak dla dróg powiatowych sklasyfikowanych jako drogi lokalne,
 - dla dróg dojazdowych należy uwzględnić:
 - minimalną szerokość w liniach rozgraniczających 10,0 m z dopuszczeniem punktowych zawężeń wynikających z istniejącego zainwestowania,
 - szerokość jezdni 5,0 – 6,0 m.

7. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

Rozwój infrastruktury technicznej należy do najważniejszych priorytetów polityki przestrzennej gmin. Od jego dynamiki i kierunków zależy poziom życia mieszkańców oraz gotowość pozyskiwania inwestorów.

7.1 Zaopatrzenie w wodę

- podstawą zaopatrzenia gminy w wodę na cele bytowe, gospodarcze i przeciwpożarowe jest i nadal pozostanie system istniejących wodociągów zbiorowych, opartych o zasoby wód podziemnych,
- głównymi źródłami zasilania pozostaną ujęcia głębinowe i stacje wodociągowe „Sulmierzyce” i „Dąbrówka” oraz ujęcie wody „Wiewiórów” w gminie Lgota Wielka (dla wsi Marcinów i Patyków), jak również w sytuacjach awaryjnych mogą być ujęcia wodociągowe istniejące w sąsiednich gminach: Rzaśnia i Strzelce Wielkie (podtrzymanie współpracy),
- w wyznaczonych strefach ochrony bezpośredniej głębinowych ujęć wody należy uwzględniać zakazy, ograniczenia i rygory sanitarne ustalone w decyzjach ustalających te strefy,
- zaspokajanie potrzeb ilościowych wynikających z zakładanego rozwoju przestrzennego i standardów jakościowych, następować będzie przez modernizację i rozbudowę istniejących źródeł wody oraz urządzeń uzdatniania i przesyłu wody,
- doprowadzanie wody do ustalonych terenów przeznaczonych do urbanizacji następować będzie przez rozbudowę sieci wodociągowej; standard wyposażenia zapewniać powinien możliwość zaopatrzenia w wodę z gminnej sieci wodociągowej 100% zabudowy mieszkaniowej, usługowej i wszelkich form działalności gospodarczej,
- zakłady korzystające z ujęć własnych dla potrzeb produkcyjnych będą nadal z nich korzystać na warunkach określonych w odrębnych przepisach,
- zachowuje się istniejące w obszarze gminy sieci wodociągowe oraz przyłącza wodociągowe, z możliwością modernizacji, przebudowy i rozbudowy,
- istniejące indywidualne ujęcia wody, w publicznych obiektach usługowych przewiduje się do zachowania jako awaryjne źródła wody; mogą one stanowić źródło zaopatrzenia gminy w wodę w warunkach kryzysowych, pod warunkiem dopuszczenia do eksploatacji przez właściwy organ Inspekcji Sanitarnej; likwidacja ujęć dopuszczalna jest na warunkach określonych w odrębnych przepisach;

7.2 Odprowadzanie ścieków sanitarnych

- odprowadzanie ścieków sanitarnych następować będzie w systemach zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej na istniejącą i projektowaną gminną oczyszczalnię ścieków oraz w systemach indywidualnych,
- w oparciu o istniejącą oczyszczalnię ścieków w Sulmierzycach następować będzie dalsza rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości gminnej oraz skanalizowanie wsi: Sulmierzyce Kolonia, Dąbrowa, Chorzenice, Marcinów, Bieliki oraz części wsi Kodrań i Anielów,
- zgodnie z opracowaną koncepcją skanalizowania gminy planuje się budowę oczyszczalni ścieków w Bogumiłowicach dla obsługi m.in. wsi: Bogumiłowice, Piekary i Wola Wydrzyna,
- ścieki do oczyszczalni doprowadzane będą za pośrednictwem sieci kanalizacji sanitarnej, w systemie grawitacyjno – pompowym lub ciśnieniowym,
- do czasu wybudowania zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej ścieki odprowadzane będą w systemach kanalizacji indywidualnej do szczelnych zbiorników bezodpływowych; po skanalizowaniu terenów

powinno nastąpić podłączenie wszystkich działek zabudowanych do sieci kanalizacyjnej i likwidacja szamb,

- w pozostałych wsiach nie wymienionych powyżej przewiduje się kanalizację indywidualną i lokalną:
 - wszędzie, gdzie istnieją odpowiednie warunki gruntowo-wodne i dobra izolacja użytkowego poziomu wodonośnego, dopuszcza się realizację przydomowych oczyszczalni ścieków: budowanych indywidualnie lub z udziałem środków gminnych dla pojedynczych obiektów i nieruchomości, kilku nieruchomości lub całych wsi; miejscem lokalizacji przydomowych oczyszczalni ścieków mogą być tereny działek lub inne tereny, do których inwestor ma tytuł prawny,
 - oczyszczone ścieki mogą być odprowadzane przez rozsączkowanie do ziemi lub do cieków naturalnych o ciągłym przepływie, na warunkach określonych w ustawie Prawo Wodne i w przepisach wykonawczych,
 - w zakładach produkcyjnych, wytwarzających ścieki technologiczne należy zapewnić ich oczyszczanie poprzez budowę kanalizacji i zakładowych oczyszczalni ścieków,
 - w indywidualnych przypadkach dopuszcza się gromadzenie ścieków w bezodpływowych zbiornikach na terenie nieruchomości i ich wywóz taborem asenizacyjnym do punktu zlewnego na oczyszczalni w Sulmierzycach;

7.3 Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

- wody opadowe i roztopowe odprowadzane będą w systemach indywidualnych i lokalnych:
 - z terenów o funkcji mieszkaniowej – na teren własnej działki i przez infiltrację do gruntu,
 - wody pochodzące z odwodnienia terenów określanych w przepisach szczególnych jako zanieczyszczone (stacje paliw, parkingi i place manewrowe o powierzchni powyżej 0,1 ha, tereny przemysłowe, magazynowe i składowe, itp.) powinny być ujmowane w lokalne układy odwodnieniowe powierzchniowe lub sieciowe i oczyszczane przed wprowadzaniem do odbiorników z piasku, zawiesin i substancji ropopochodnych, na odpowiednich urządzeniach oczyszczających lokalizowanych w granicach terenu do którego inwestor ma tytuł prawny,
- odbiornikami wód opadowych są i będą na obszarze gminy: rzeka Krasówka, rzeka Dopływ z Bogumiłowic i jej dopływ Struga Sulmierzycka, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne, rowy melioracyjne oraz wszystkie biologicznie czynne powierzchnie gruntu,
- obowiązuje zachowanie i ochrona istniejącego układu hydrograficznego przed zanieczyszczaniem i niszczeniem brzegów; zakazuje się likwidacji istniejących rowów melioracyjnych, oczek i zbiorników wodnych bez uzgodnienia z odpowiednimi służbami i organami ds. gospodarki wodnej i bez zapewnienia odpływu wód opadowych z terenów; nakazuje się utrzymanie drożności rowów,
- należy maksymalnie chronić istniejące urządzenia melioracji szczegółowych; w przypadku kolizji z projektowanym zagospodarowaniem dopuszcza się przebudowę urządzeń, w uzgodnieniu z właściwym zarządcą i w sposób zapewniający właściwe funkcjonowanie systemu melioracyjnego na terenach sąsiadujących,
- na wprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych i do ziemi, należy uzyskać pozwolenie wodnoprawne;

7.4 Zasilanie w energię elektryczną

- istniejący system zasilania w energię elektryczną będzie modernizowany głównie w zakresie linii niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/0,4 kV z zasilającymi je liniami odgałęźnymi 15 kV w celu zaspokojenia obecnych i perspektywicznych potrzeb elektroenergetycznych na poziomie lokalnym poszczególnych wsi,
- rozbudowa elementów układu energetycznego, (budowa nowej sieci elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia lub rozbudowa istniejących sieci, j.w.) dla terenów rozwojowych wyznaczonych zmianie studium wymaga ścisłej współpracy z Zakładem Energetycznym w Łodzi,
- obowiązują strefy ochronne dla niżej wymienionych obiektów elektroenergetycznych:
 - stacja GPZ „Wistka” 110/15kV – teren wokół stacji o szerokości 150 m,
 - linia napowietrzna 110 kV – pas terenu o szerokości 36 m,
 - linia napowietrzna 15 kV – pas terenu o szerokości 15 m,określone wyżej szerokości stref są maksymalne i mogą być zmniejszone w indywidualnych przypadkach po przeprowadzeniu pomiarów i uzgodnieniu z Zakładem Energetycznym, w ww. strefach obowiązuje się:
 - zakaz lokalizacji budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi i innych funkcji chronionych (usług oświaty, zdrowia),
 - możliwość lokalizacji innych obiektów po uzyskaniu pozytywnej opinii Zakładu Energetycznego;
- w północnej części gminy w sąsiedztwie projektowanego obszaru górniczego „Pole Szczerców I” wyznacza się rezerwę terenu pod projektowane linie 30 kV.
- na terenie sołectw Chorzenice, Dąbrówka, Kodrań – Arielów, Sulmierzyce, Bogumiłowice i Dworszowice Pakoszowe zlokalizowanych w południowo – wschodniej części gminy, wskazuje się lokalizację farmy wiatrowej, co oznacza perspektywę uzyskiwania energii z tzw. „czystych” źródeł.

7.5 Zaopatrzenie w gaz

- w ramach poprawy bezpieczeństwa zasilania w gaz województwa łódzkiego planuje się magistralny gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Wieluń - Pajęczno – Radomsko – Przedbórz, wstępnie trasowany w układzie równoleżnikowym w południowej części województwa łódzkiego, w tym fragment w południowej części gminy Sulmierzyce wraz ze stacją redukcyjno – pomiarową I °, od którego planowane są rozgałęzienia – gazociągi wysokiego ciśnienia ze stacjami redukcyjno – pomiarowymi I ° m. In. w gminach : Kleszczów, Rząśnia, Strzelce Wielkie,
- docelowa gazyfikacja gminy wymaga potwierdzenia w opracowaniach specjalistycznych i uściślenia przebiegu planowanego gazociągu; na obecnym etapie nie wyznacza się przebiegu sieci gazu przewodowego,
- do czasu uściślenia przebiegu i realizacji sieci gazowej przewodowej przewiduje się zaopatrzenie w gaz w systemie indywidualnym tj. z butli bądź zbiorników gazu płynnego zlokalizowanych bezpośrednio u odbiorców;

7.6 Zaopatrzenie w energię ciepłą

- zaopatrzenie w ciepło do celów technologicznych, grzewczych i ciepłej wody użytkowej będzie się odbywać w systemie rozproszonym w oparciu o źródła lokalne (kotłownie, paleniska domowe),
- należy wykluczyć stosowanie technologii i paliw powodujących emisję zanieczyszczeń stałych i gazowych powyżej dopuszczalnych parametrów określonych w przepisach odrębnych;

7.7 Telekomunikacja

- przewiduje się dalszy rozwój telefonii stacjonarnej i komórkowej z udziałem różnych operatorów stwarzających konkurencyjność usług i maksymalne zaspokojenie potrzeb abonentów.
- zakłada się pełną dostępność do systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, funkcjonujących na rynku usług komunikacji elektronicznej, z możliwością:
 - lokalizacji sieci telekomunikacyjnych zarówno tradycyjnych jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej,
 - objęcia terenu zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemem sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej,
 - rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie.
- zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi wspierania rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych sporządzane na obszarze gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nie mogą ustanawiać zakazów, a przyjmowane w nich rozwiązania nie mogą uniemożliwiać lokalizowania inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, o ile są one zgodne z przepisami odrębnymi.

7.8 Gospodarka odpadami

- przewiduje się gromadzenie odpadów komunalnych w ramach poszczególnych nieruchomości oraz usuwanie nieczystości bytowych, stałych w ramach zorganizowanego wywozu nieczystości poza obszar gminy.

8. Obszary wyznaczone do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

8.1 Obszary wyznaczone do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Obecnie cały obszar gminy pokryty jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Podstawę do działań z zakresu planowania przestrzennego stanowią:

- zmiana fragmentów miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce wynikających z Założeń Techniczno – Ekonomicznych budowy odkrywki Szczerców – zatwierdzona Uchwałą Nr XXVII/151/2002 r. Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 4 października 2002 r. obejmująca teren górniczy odkrywki Szczerców położony w granicach administracyjnych gminy,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce – zatwierdzony Uchwałą Nr XXVI/134/2005 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 4 listopada 2005 r., obejmujący cały obszar gminy z wyłączeniem terenów objętych planami wymienionymi powyżej i poniżej,

- zmiana w/w miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – zatwierdzona Uchwałą Nr X/61/2007 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 26 października 2007 r., obejmująca istniejące siedliska rolne oraz teren oczyszczalni ścieków,
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce obejmująca wybrane fragmenty gminy, Uchwała Nr VIII/35/2011 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 30 maja 2011 r.,

W związku z pełnym pokryciem obszaru gminy ww. planami, nie wyznacza się obszarów do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym obszarów wymagających scaleń i podziałów oraz obszarów wymagających rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Zgodnie z powyższym większość obszarów i terenów górniczych w gminie (poza obszarami i terenami górniczymi wyznaczonymi w koncesjach po uchwaleniu w/w obowiązujących miejscowych planów) uwzględnione są w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ponieważ przewiduje się, iż wpływy w/w terenów górniczych na środowisko będą nieznaczne, zakłada się odstępianie od opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla tego terenu.

Należy podkreślić, iż wprowadzone w niniejszej zmianie studium korekty zasięgów terenów budowlanych, w dalszej kolejności aby umożliwić realizację proponowanego zagospodarowania będą wymagać opracowania zmian obowiązujących planów, które obejmą wybrane tereny stanowiące fragmenty obszarów objętych planami.

Również dla terenów, które zostały wskazane w studium 2001 r. podlegającym zmianie w 2009 r. oraz utrzymanymi w obecnym opracowaniu jako rozwojowe:

- dla zabudowy produkcyjno-usługowej (Chorzenice – przy drodze nr 109257E Wola Wydrzyna, Nowa Wieś przy drodze powiatowej nr 109252E),
 - dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (Sulmierzyce w części północnej oraz południowo-wschodniej),
 - dla zabudowy rekreacji indywidualnej – letniskowej (Eligiów – na zachód od zbiornika wodnego Winek),
- a w obowiązującym planie gminy zostały potraktowane jako perspektywa rozwojowa i nie są terenami budowlanymi, w przypadku potrzeby ich uruchomienia wskazane jest objęcie ich miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Powyższe dotyczy również terenów, których przeznaczenie zostało zmienione w ramach obecnej zmiany studium i które wyróżniono na rysunku zmiany studium – „Kierunki i polityka”.

Wytyczne zagospodarowania dla w/w terenów winny stanowić wskaźniki i standardy określone dla poszczególnych funkcji wiodących zawarte w Rozdziale III, pkt 3.2.

8.2 Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

W ramach procedury sporządzania obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uzyskano niezbędną zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Tereny, dla których sporządza się niniejszą zmianę studium przeanalizowano pod kątem bonitacji gleb i ich powierzchni.

Niewielka część gruntów rolnych, które są przewidziane do zmiany przeznaczenia, charakteryzuje się wysokimi klasami bonitacyjnymi (IV klasa). Dla gruntów klasy IV na skutek zmiany przepisów (tj. ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych) nie jest wymagane uzyskanie zgody wojewody lub ministra na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne.

Na obszarze objętym opracowaniem nie występują tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

9. Zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym

Na obszarze gminy Sulmierzyce nie występują przedsięwzięcia wpisane do rejestru programu zadań rządowych służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.

Planuje się natomiast następujące inwestycje celu publicznego:

o charakterze ponadlokalnym:

- wg wykazu Przedsięwzięć Województwa Łódzkiego (zawierającego wieloletnie programy, projekty lub zadania finansowane z budżetu Województwa Łódzkiego na lata 2011 – 2027) - rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 483 na odcinku Bogumiłowice – Strzelce Wielkie – w ramach którego planuje się w 2012 r. przebudowę mostu w miejscowości Bogumiłowice wraz z dojazdami, a w roku 2015 rozpoczęcie rozbudowy ww. drogi na odcinku Bogumiłowice – Strzelce Wielkie,
- realizacja drogi powiatowej Kolonia Stróża – Wola Wydrzyna – Sulmierzyce – Dąbrówka,
- realizacja drogi powiatowej relacji Rząśnia – Kleszczów, w granicach gminy Sulmierzyce na odcinku od drogi powiatowej Nr 1901E do zachodniej granicy gminy,
- modernizacja dróg powiatowych – doprowadzenie do parametrów zgodnie z ustalonymi klasami dróg zbiorczych i lokalnych;

o charakterze lokalnym:

- rewaloryzacja zabytkowych parków w Chorzenicach i Woli Wydrzynie,
- modernizacja istniejących dróg gminnych – doprowadzenie do parametrów zgodnie z ustalonymi klasami dróg lokalnych i dojazdowych,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalniami i przepompowniami ścieków, sukcesywna modernizacja istniejącej sieci energetycznej średniego i niskiego napięcia (m.in. wymiana przewodów na izolowane).

IV. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ

Niniejsze opracowanie jest zmianą „Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce” zatwierdzonego uchwałą nr XXVIII/143/2009 Rada Gminy w Sulmierzycach z dnia 4 września 2009 r., spowodowaną przesłankami formalnymi i merytorycznymi omówionymi w Rozdziale I.

W związku z tym, przyjęte rozwiązania są kontynuacją wraz z aktualizacją polegającą na dostosowaniu do wymogów obowiązującej ustawy, ustaleń planu województwa łódzkiego, zamierzeń władz samorządowych w sferze polityki społeczno-gospodarczej i koncepcji przekształceń zainwestowania gminnego oraz wniosków zgłoszonych do zmiany studium.

Przyjęte rozwiązania mają gwarantować realizację ustaleń polityki przestrzennej gminy zawartych w Rozdziale III.

Zmiana studium została wykonana w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) i uwzględnia wymogi Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 z 2004 r., poz. 1233).

Zgodnie z powyższym, w zmianie studium utrzymano zrównoważony kierunek rozwoju przestrzennego gminy w okresie najbliższym, w perspektywie, jak również w okresie kierunkowym.

Na całym obszarze gminy najważniejszymi celami pozostają:

- ochrona wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- eliminowanie kolizji przestrzennych przez ustalenie struktury funkcjonalno-przestrzennej i wyodrębnienie w jej ramach terenów o zróżnicowanym sposobie zagospodarowania,
- poprawienie powiązań funkcjonalno-przestrzennych gminy z gminami ościennymi i regionem,
- rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego gminy,
- rozbudowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego gminy.

Zrównoważony rozwój podstawowych funkcji zagospodarowania gminy powinien być osiągnięty na zasadach harmonizowania interesów publicznych i prywatnych z zachowaniem wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Służą temu ustalenia zawarte w zmianie studium w jego warstwie graficznej i opisowej. Ustalenia obejmują występujące w strukturze gminy zróżnicowane funkcje terenów z określeniem zakresu dopuszczalnych działań. Ustalenia odnoszą się również do układu komunikacji, infrastruktury technicznej, ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych.

W ramach niniejszej zmiany studium:

- określono główne kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów, na które składają się: kierunki przekształceń struktury przestrzennej, podstawowe typy terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów, a także wytyczono obszary wymagające rekultywacji,
- ustalono zasady ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody,
- ustalono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,

Ponadto określono:

- kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- kierunki zabezpieczenia wymogów obronności i ochrony cywilnej,

- kierunki rozwoju układu komunikacji, zawierające podstawowe założenia układu komunikacyjnego, opis podstawowej sieci uliczno-drogowej wraz z jej klasyfikacją oraz powiązaniem z trasami zewnętrznymi,
- kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej, ustalające źródła zaopatrzenia i warunki dla zabezpieczenia kierunków rozwoju przestrzennego w zakresie: modernizacji, rozbudowy, budowy i nowych technologii obiektów i sieci – w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków sanitarnych i wód opadowych, zaopatrzenia w: energię elektryczną, gaz, ciepło oraz gospodarki odpadami.

Dodatkowo wyszczególniono: cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym, a także obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Ustalenia graficzne na rysunku zmiany studium – „Kierunki i polityka” określają:

- granice i linie rozgraniczające,
- kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy,
- kierunki zagospodarowania obszarów zurbanizowanych,
- kierunki zagospodarowania obszarów niezurbanizowanych,
- kierunki kształtowania układu komunikacyjnego,
- kierunki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego,
- kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

Całość ustaleń zawartych w zmianie studium pełni rolę stymulowania i wspomagania rozwoju gospodarczego gminy oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

